

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu www.lammasyhdistys.fi

3/2019

Lammas & vuohi

Rygjaa jalostetaan myös Suomessa

Tuotos-
seurannan
tulokset
2018

Q-kuume
iskee
lampaaseen
ja hoitajaan

Kaupunki-
laisesta
lampuriksi

Vältä
karitsaripuli

Villat meille – langat teille

Pirtin Kehräämö

Aidosti suomalaisesta villasta

Olemme jo 70 vuoden ajan ottaneet vastaan suomalaista villaa ja valmistaneet siitä laadukasta huovutusvillaa, hahtuvaa, hahtuvalankaa sekä karsta- ja kampalankaa. Tuo villat meille omaeräkehruuseen (väh. 20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.

Kehräämön oma kirja julkaistu!

Sisältää 18 erilaista käsityöohjetta; niin suosittuja klassikkomalleja kuin ihan uusiakin malleja. Lisäksi tiiviit osiot kehräämön historiasta, lampuriyhteistyöstä sekä langan valmistusprosessista.”

Ostamme villaa, olethan yhteydessä etukäteen villan vastaanottoon:
Päivi Häkkinen puh. 050 543 6533

Tehtaanmyymälä avoinna arkisin ma–pe 8–16
Kehräämöntie 2, 51520 Hiirola (Mikkeli), p. 010 617 3030
Löydät meidät myös Facebookista ja Instagramista.

Tutustu tuotteisiin myös verkkokaupassamme! www.pirtinkehraamo.fi/verkkokauppa

Kuva: Eila Pennanen

OKRassa taas lampaita!

OKRA-messut järjestetään Oripään lentokentällä 3.–6.7., eli heti tämän lehden kolahdettua postilaatikosta. Lammasosaston organisoit tänä vuonna Kaitamäen Lamppola yhdessä Retronikin kanssa. Suomen Lammasyhdistys sekä Suomen Vuohiyhdistys ovat myös menossa mukana. Osastot löytyvät heti 2-portin läheisyydestä.

Ohjelmassa on joka päivä:

klo 11 Kerintä- ja villanlajittelunäytös
klo 13 Laumanvartijakoirat työkäytössä -esittely
klo 14 Lammasrotuesittely

Lisäksi perjantaina ja lauantaina pidetään toinen kerintä- ja villanlajittelunäytös rotuesittelyn jälkeen klo 15.

Toivottavasti mahdollisimman monet lampurit pääsevät paikalle!

Näkymisiin OKRassa!

Marjo Simpanen

TERVETULOA
SLY:N STÄNDILLE
OKRAAN
3.–6.7.2019

OKRA
Oripään Kaitamäen Rotuesittely

SISÄLLYS 3/2019

VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 5 Edunvalvonta
- 6 Tuoretta satoa
- 31 Eläintautien seuranta: Q-kuumeen esiintyminen
- 36 Eläinlääkärit: Reagoi karitsaripuliin
- 41 Aidan toiselta puolen
- 42 Laitumelta lautaselle: Kokonainen varraslammas kesäjuhliin

Kuva: Jukka Tobriasson

28 Q-kuume aiheuttaa luomisia. Tautia ei voi tunnistaa pelkästään oireiden perusteella, diagnoosi vaatii laboratoriotutkimuksia. (Kuvituskuva)

Kuva: Sirpa Ryyppö

32 Vain 18 lammastilaa on saanut nuoren viljelijän aloitustuen kuluvalle ohjelmakaudella. Tanhuanpään luomulammastila on yksi näistä.

ARTIKKELIT

- 9 Kesä on kasvivärjääjän kulta-aikaa
- 10 TEEMA: Jalostus
Tilaesittelyt: Perkkiö, Syrjä, Kovala
- 15 Tuotosseurannan tulokset
- 32 Nuorten viljelijöiden tuet: Tanhuanpään luomulammastila
- 38 Suomalainen villa hyötykäyttöön
- 40 Kasvivärjystä ja lampaiden kauneuskilpailuja

PRO
Agria

Tilaushinta: 79 €/vuosikerta 2019 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys 300 €/vuosi

Lehden tilaukset ja jäsenasiat
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi

Paino: T-Print Painotalo Oy, Hyvinkää
ISSN 0785-7276

Päätoimittaja
Marjo Simpanen
puh. 044 973 7000
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi

Toimitussihteeri
Anna Kujala
Puh. 040 520 5436
lammasselhi@gmail.com

Ilmoitusmyynti
Eila Pennanen, puh. 044 236 9902
ilmoitukset@lammasyhdistys.fi

Toimituskunta
Silja Alamikkotervo
Jarmo Latvanen
Petri Leinonen
Otto Makkonen
Sarita Mikkonen
Eila Pennanen
Marjo Simpanen
Maija Suutarinen
Terhi Torikka
Kirsi Vertainen

Kansikuva
Sanna Vanhatalo

Seuraava lehti
4.10.2019
Aineistot
21.8.2019
mennessä

Rygjauhi Niittypellon tilalla. Norjalaista rotua on kasvatettu Suomessa yli 60 vuotta.

Kaikki alkoi yhdestä pässistä

Meidän tilalla innostus jalostamiseen alkoi yhdestä pässistä. Perimme vuonna 2002 sekalaisen katraan, muutama kymmenen uuhia, sukupolvenvaihdon yhteydessä. Vierailut muilla tiloilla olivat silmiä avartavia, minkä myötä omia eläimiäkin alkoi katsoa toisenlaisten lasien läpi. Saimme dorset-pässi Urpon lahjaksi Inkilänhovista Juvalta. Kun ensimmäiset tuon komistuksen jälkeläiset syntyivät vuoden 2004 keväällä, olimme myytyjä. Samalla meille kävi selväksi, ettei pelkkä pässi pysty ihmeitä katraassa tekemään. Jälkeläiset ovat komeita, mikäli emällä riittää maitoa, mutta jos emä on rimpula, ei jälkeläisistäkään mitään huippua ole odotettavissa, vaikka niitä miten hoitaisi ja hyvänä pitäisi. Vähitellen mielessä virisi ajatus uuhien ostosta ja ensimmäisten dorset-uuhien oston jälkeen olimme jo valmiita laajentamaan kattrasta kunnolla, kun tilaisuus lähes koko Suomen dorset-populaation ostamiseen Bisasta avautui. Aika pian hakeuduimme jalostuslampolaksi ja sillä tiellä olemme edelleen. Vasta myöhemmin olen saanut kuulla, että tilallamme Putkisalossa on ollut Suomen ensimmäisiä jalostuslampoloita ja Lammassiitoskeskuksen perustamisasiakirja vuodelta 1932 löytyikin ullakon kätöksistä.

Miksi jalostuslampola?

Mikäli lampolassasi tehdään jo elävien eläinten arvostelua ja muistat tallentaa mittaamasi painot tarkkailuohjelmaan, on jalostuslampolaksi hakeutuminen käytännössä enää hakemista vaille valmis. Miksi sitten kannattaa hakeutua Suomen lammasyhdistyksen alaisen jalostusvaliokunnan synnättäväksi? Olen osallistunut valiokunnan toimintaan nyt muutaman vuoden ajan, ja tänä aikana valiokunnan toimintaa on veivattu useaan otteeseen uuteen kuosiin. Ensimmäinen uudistus karahti karille liian kunnianhimoisen tulokortin vuoksi, johon kysellyt tiedot oli käsin tai Excelillä poimittava eri raporteista. Tuolloin saimme vain muutaman hakemuksen vuodessa ja aika pian ymmärsimme, että hakemusta tulee järkipäristä, mikäli jalostuslampoloita halutaan lisää. Nyt jalostuslampolaksi hakeutuminen on tehty helpommaksi kuin vuosikymmeniin. Ei tarvitse kuin tallentaa tarvittavat tiedot web-lampaaseen, kuulua maedi-visna- ja CAE-taudin terveystalvontaojelmiaan ja arvosteluttaa karitsat neuvo-

”Lampaiden jalostusvaliokunta kokoontuu pääsääntöisesti joka kuukauden ensimmäisenä torstaina kesätaukoa lukuun ottamatta. Viestit jalostusvaliokunnalle: sly.jalostusvaliokunta@proagria.fi”.

jalla. Toki myös tuotoslukujen tulee olla linjassa rodun senvuotisten keskiarvojen kanssa. Lisäksi arvostaisimme kovasti, jos sekä jalostajat että rotua tuotannossa käyttävät kertoisivat meille, mihin suuntaan eri rotujen jalostustavoitteita tulisi viedä.

Viime vuosina olemme nostaneet esiin myös vastuullisen loistorjunnan jalostavilla tiloilla. Tähän tullaan jatkossa keskittymään entistä enemmän.

Jalostuksesta arkipäivää

Välillä tuntuu, että tavoitteet ovat saavuttamattomissa ja visiot kaukana, mutta ennen kaikkea palautteen saaminen omasta työstä on ainakin minulle riittävä kannustin jalostuslampolaksi hakeutumiselle. Olemme jalostusvaliokunnassa jo vuosikausia käyneet hakemuksia huolella läpi ja käyttäneet tuntikausia aikaa jokaisen tilan tuloksiin perehtymiseen. Johtopäätökset on yritetty puristaa muutama tiivistettyyn lauseeseen. Viime vuonna otimme käyttöön uuden niin sanotun hymynaamataulukon, jossa eri osa-alueet arvostellaan viisiportaisesti ruttunaamasta superiloiseen hymyyn. Täytyy myöntää, että ensimmäisten kaavakkeiden palautetta odoteltiin vähän kauhunsekaisin tuntein, mutta yllättävän mukavaa ja kannustavaa palautetta olemme saaneet jalostuslampoloilta. Otamme hakemuksia vastaan ympäri vuoden ja teemme valinnat kevättalvella. Muistakaa punnita karitsanne, ostakaa laadukkaita jalostuseläimiä ja mikäli oikein innostutte jalostuksesta, hakekaa ihmeessä jalostuslampolaksi. Me jalostusvaliokunnassa lupaamme tehdä parhaamme tiedotuksen ja koulutuksen lisäämiseksi. Uudet ja vanhat jalostuslampolat tunnistaa nykyään jo lampolan ovella upouudesta jalostuslampolalogosta.

Susanna Nuutinen

jalostusvaliokunnan jäsen, tuontitrotujen edustaja

SUOMEN LAMMASYHDISTYS R.Y. HALLITUS 2019

Petri Leinonen, puheenjohtaja, Tornio, petri.leinonen@elomestari.fi

Jarmo Latvanen, Akaa, jarmo.latvanen@pp.inet.fi, varajäsen: **Juha Tähkämaa**, Piikkiö, juha.tahkamaa@gmail.com

Mikko Idlax, Loviisa, idlaxgard@gmail.com, varajäsen: **Maaret Berg-Tynkkynen**, Parikkala, suurtupa@gmail.com

Sirpa Tyrväinen, Kangasniemi, tyrvainen.sirpa@gmail.com, varajäsen: **Hannele Ulvo**, Veikars, hannele.ulvo@gmail.com

Annaelina Kotilainen, Lapinlahti, elliskotilainen@gmail.com, varajäsen: **Simo Havia**, Savonlinna, simo.havia@jarvenpaantila.fi

Timo Heikkilä, Pattijoki, heikkila.timo@kotinet.com, varajäsen: **Hannu Iso-Junno**, Pulkila, hannuisojunno@gmail.com

Kirsi Ylipiessa, Tornio, kirsi.ylipiessa@gmail.com, varajäsen: **Anne Jurva**, Tervola, anne.jurva@gmail.com

Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.

Terveisiä Simonkadulta!

Aloitin huhtikuussa työskentelyn MTK:n lammäs- ja nautaverkostojen parissa. Olen kotoisin Keski-Suomesta ja koulutukseltani agrologi sekä vähän vaille maatalous- ja metsätieteiden maisteri maatalousekonomian opintosuunnasta.

Olen päässyt jo tutustumaan ja tekemään yhteistyötä MTK:n osaan ja innokkaan lammaskokkoston kanssa ja työ jatkuu. Ympäriini on todellinen asiantuntijatiimi! Teen töitä auttaakseni sektoria eteenpäin tulossa olevien muutosten mellakassa.

Vuosi 2019 on instituutioiden vaihtumisen vuosi. Paitsi että Suomeen valittiin uusi eduskunta, myös Euroopan parlamentti uudistui. Komissio vaihtuu lokakuussa ja Eurooppa-neuvoston pysyvä puheenjohtaja marraskuussa. Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan tehtävänä on johtaa EU:n monivuotisen rahoituskehityksen MFF:n ratkaisua, joka määrittää maatalouspolitiikan reunaehdot. Hereillä oleminen ja vaikuttaminen mahdollisuuksien mukaan on tänä vuonna tärkeää! Äänestamisestä on turha enää puhua, mutta toivon, että käytte äänioikeuttanne molemmissa vaaleissa.

Lammaskokko on aktiivisesti vienyt eteenpäin sektorin tarpeita ja toiveita liittyen CAP-uudistukseen. Osallistuimme toukokuussa lammaskokkoston kanssa Maa- ja metsä-

talousministeriön järjestämään lammastalouden keskustelutilaisuuteen.

Muun muassa tukitasojen säilyttäminen, lammastaloudelle tärkeän luomutuotannon edellytysten kehittäminen ja eläinten hyvinvointikorvaus olivat ministeriön kanssa käydyssä keskustelussa keskeisiä teemoja. EHK:n osalta korvaustasojen nostaminen todellisia kustannuksia vastaavalle tasolle oli lammaskokkoston viesti. Ministeriön tavoitteena on saada EHK-luonnokset kaikkien tuotanto-

suuntien osalta valmiiksi tulevana syksynä. Kokonaisuutta viedään jatkuvasti eteenpäin, mutta oletusten mukaisesti uuden kauden alkaminen näyttää venähtävän vuodelle 2023.

Kaikkien muutospaineiden alla toivon onnistunutta ja iloista kesää kaikille! Eletään tätäkin päivää ja hetkeä. Järjestetään kalenteriin aikaa isommalle tai edes pienelle kesälomailulle!

"EHK:n osalta korvaustasojen nostaminen todellisia kustannuksia vastaavalle tasolle oli lammaskokkoston viesti", kirjoittaa Saara Patama, joka huhtikuussa aloitti MTK:n nauta- ja lammassasioiden asiantuntijana.

HALLITUKSEN MÄREPALAT

ajankohtaisia puheenaiheita

- ✓ **Tuleva tukikausi.** Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee tulevan tukikauden (CAP27) ohjelmia ja Lammasyhdistyksen hallitus on osallistunut lukuisiin työpajoihin ja kokouksiin asian tiimoilta.
- ✓ **Nurmiohjelma.** Lammasyhdistys on mukana kansallisen nurmiohjelman valmistelutyössä.
- ✓ **Villasta asiaa.** Villa-asiat ovat keskusteluttaneet runsaasti. Myssyfarmin aktiivisuus ja tarjous ostaa hyvälaatuista suomenlampaan villaa luomukatraista toimii toivottavasti vipuvartena koko villasektorin toiminnalle.
- ✓ **Lehdelle uusi toimitussihteeri.** Lamm&Vuohi -lehden uudeksi toimitussihteeriksi on valittu Anna Kujala, Terhi Torikan siirtyessä taustatukijoukkoihin.
- ✓ **Luomun täydennysrehut.** Luomun täydennysrehuproblematiikkaa (siis niiden faktinen käyttökielto) on tutkittu ja pyritään mahdollistamaan niiden järkevä käyttö.
- ✓ **OKRA.** Lampaat tulevat olemaan esillä heinäkuun alun OKRA-näyttelyssä, teemana villa. OKRA-maatalousnäyttely 3.–6.7. Oripään lentokentällä.

KOONNUT **Petri Leinonen**

Tuoretta satoa

KOONNUT Marjo Simpanen, Anna Kujala,
Terhi Torikka, Eila Pennanen

Anna Kujala on ammattitoimittaja ja harrastelijalampuri. Hän toimii Lammas & Vuohi-lehden toimitussihteerinä seuraavasta numerosta alkaen.

Lehdellä uusi sähköposti ja toimitussihteeri

Seuraavasta numerosta alkaen Anna Kujala toimii Lammas & Vuohi-lehden toimitussihteerinä. Terhi Torikka siirtyy taustavoimiin ja jatkaa toimituskunnassa.

Toimitussihteerin vaihdon myötä lehden sähköposti vaihtuu. Lehden materiaalit lähetetään jatkossa uuteen sähköpostiosoitteeseen lammaslehti@gmail.com.

Anna on maatalouteen erikoistunut toimittaja, jolle lampaat ovat lähellä sydäntä. Hän taitaa sekä suomen-että ruotsinkielen.

– Tavoitteeni on että lehti jatkossakin on jokaisen lampurin ykköslukemistoa. Toivon aktiivista yhteydenpitoa kaikilta lammas- ja vuohialan toimijoilta – juttuvinkit ja parannusehdotukset ovat aina tervetulleita, Anna sanoo.

Tidningen har ny e-post och redaktionssekreterare

Från och med nästa nummer fungerar Anna Kujala som redaktionssekreterare för Lammas & Vuohi-tidningen. Terhi Torikka drar sig tillbaka och fortsätter i tidningens redaktionsråd.

I och med redaktionssekreterarbytet ändras tidningens e-postadress. I fortsättningen skickas material till tidningen via den nya e-postadressen lammaslehti@gmail.com.

Anna är journalist med lantbruk som specialområde och fåren ligger henne nära hjärtat. Hon behärskar både finska och svenska.

– Mitt mål är att tidningen även framöver är varje fårproducenters främsta lektör. Jag hoppas på aktiv kontakt med alla aktörer i får- och getbranschen – artikeltips och förbättringsförslag är alltid välkomna, säger Anna.

LAMPAIDEN SISÄLOISTILANNETTA KARTOITETAAN – Muista vastata kyselyyn!

Kevään ja kesän aikana lampaiden sisäloistilannetta kartoitetaan kyselytutkimuksen avulla. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää sisäloisten aiheuttamia ongelmia, sekä kartoittaa suomalaisilla lammastiloilla käytettyjä toimintatapoja sisäloistilanteen hallitsemiseksi. Kyselytutkimuksella pyritään selvittämään tilanne Suomessa ja mahdollinen tarve laajemmalle sisäloisiin liittyvälle tutkimukselle.

Kyselytutkimukseen voi vastata 1.3.2019–31.8.2019 osoitteessa <https://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/95227/lomake.html>

Kyselytutkimukseen vastataan nimettömästi ja koottuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti hyvän tutkimustoitinnan periaatteiden mukaisesti. Kyselytutkimuksen toteuttavat Helsingin yliopiston Eläinlääketieteellinen tiedekunta yhdessä Savonia Ammattikorkeakoulun kanssa.

Lisätietoja kyselytutkimuksesta antaa vastaava tutkija Eeva Mustonen, sähköpostitse eeva.mustonen@helsinki.fi tai puhelimitse 040 514 2948.

Kuva: Eeva Mustonen

Lammastilojen toimintatapoja sisäloistilanteen hallitsemiseksi ja sisäloisten aiheuttamia ongelmia kartoitetaan kyselytutkimuksella, johon voi vastata kesän aikana netissä.

HJÖRDIS MARKNADSFÖR ULL I SVERIGE

Svenska Fåravelsförbundet gör reklam för fårull med hjälp av bokmärken. Det är fåret Hjördis som står modell på framsidan av bokmärket med sin "lowtec ull med hightec-egenskaper". På baksidan finns ullens goda egenskaper listade.

Märket kan laddas ner i PDF via www.faravelsforbundet.se och får fritt skrivas ut eller tryckas av den som vill.

Vuoden 2019 indeksilaskenta-aikataulu:

Uudet BLUP-indeksit lasketaan aina parittomien viikkojen perjantaina. Saman viikon keskiviikkoon mennessä Web-Lampaaseen tallennetut tuotosseurantatiedot ehtivät mukaan indeksilaskentaan.

VILLAVIIKKO 28.9.–6.10.2019

Villaviikko pidetään tänäkin vuonna. Ajankohdaksi sovittiin SLY:n kevätkokouksessa 28.9.–6.10. Viikon tarkoituksena on nostaa suomalaisen villan tunnettavuutta ja arvostusta. Ajatuksena on järjestää reilun viikon aikana useita tapahtumia ympäri Suomea, ja lammaskerhojen panos on näin ollen aivan oleellinen.

SLY on vuokrannut Villaviikon tempausta varten Helsingin Kampin Narinkkatorilta yhden lohkon sunnuntaina 29.9.2019. Torille mahtuu sekä myyntikojuja että tapahtumaa. Jos olet kiinnostunut olemaan mukana, ota yhteyttä **Marjo Simpaseen**, marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi.

SLY haastaa jälleen kaikki jäsenet, lammaskerhot ja yritykset ideoimaan toinen toistaan näyttävämpiä tapahtumia ja tempauksia viikon ajalle. Kerintänäytöksiä, markkinoita, neulontalanituksia, muotinäytöksiä, käsityökilpailuita ja -pajoja, avoimia ovia – mitä ikinä mieleen tulee. Kaikki tapahtumat kootaan SLY:n kotisivuille.

Myös kouluille, päiväkodeille, kansanopistoille ynnä muille pitäisi pyrkiä toimittamaan villaa eri muodoissa askartelua ja käsitöitä varten.

Mikäli haluat olla mukana viikon ideoinnissa ja/tai toteutuksessa, ota yhteyttä alueesi lammaskerhoon tai lähetä sähköpostia info@lammasyhdistys.fi.

VILLAVIIKKOJEN HELSINGIN TEMPAAUS
Narinkkatorilla 29.9.
OSTA PÄSSI -VIIKKO 23.–29.9.2019

Myynnissä eri rotuisia jalostuspässejä. Lisätiedot ja pässien ilmoittaminen myyntiin 22.9. mennessä www.lammasnetti.fi ProAgrian lammasasiantuntijat auttavat pässivalinnoissa ja tietojen koonnissa.

SYKSYN LAMMASPÄIVÄT (5.–7.11.) pide-
 täänkin Torniossa aiemmin suunnitellun Kajaanin sijaan.

MODIFURILLA UUSI EKOLOGISEMPI
MUOKKAUSMENETELMÄ *Modifur Oy*

Modifur-turkismuokkaamo on yhteistyökumppaneidensa kanssa kehittänyt uuden muokkausmenetelmän, jolla arvokkaat turkisinahat ja koristetaljat muokataan ilman kemiallista pesua.

Uusi menetelmä on huomattavasti ympäristöystävällisempi perinteiseen menetelmään verrattuna. Prosessissa käytetään ainoastaan Euroopan alueelta ostettuja REACH- hyväksyttyjä kemikaaleja.

KERITSIJÖILLE OMA JÄRJESTÖ

Suomessa on ansiokkaasti järjestetty kerintä -ja tuomarikursseja jo usean vuoden ajan yhteistyössä British Woolin kanssa. Kansainvälinen kouluttajamme on toivonut Suomeen taustaorganisaatiota, jonka kanssa voisi tehdä laajemmin yhteistyötä. Kerinnän ja kilpailutoiminnan kanssa toimineet henkilöt pohtivat asiaa yhdessä Suomen Lammasyhdistyksen kanssa.

Pohdinnan tuloksena perustimme keväällä Suomen Keritsijät ry:n. Yhdistys järjestää jatkossa yhdessä British Woolin kanssa kerintä-, woolhandling-, ja tuomarikursseja. Kurssien opetus pohjaa kansainvälisiin sääntöihin. Tavoitteena on saada Suomeen omat kouluttajat alkeisoppilaille. Keritsijöistä on jatkuvasti pulaa ja kiinnostusta kursseille on ollut läpi koko maan. Tavoitteena on saada järjestettyä kursseja kattavasti joka puolella Suomea ja lisätä näin kerinnän osaamista laajasti. Oikeaoppisen tekniikan hallinnalla voidaan sekä säästää keritsijän terveyttä että saada parempilaatuista villaa markkinoille.

Suomen Keritsijät ry ottaa jatkossa myös hoitaakseen kerinnän kilpailutoiminnan. Ensimmäinen yhdistyksen organisoima tapahtuma on kerinnän SM-kisat 24.8.2019 Kannuksessa. Toivotamme tervetulleeksi yhdistykseen kaikki asiasta kiinnostuneet! Vuosimaksu henkilölle on 25 euroa/vuosi.

Suomen Keritsijät ry:n hallitus

Jenni-Stiina Inkinen (pj)
 Satu Kumpulainen (varapj)
 Anni Vanhala (siht.)
 Lauri Tolonen
 Annukka Numminen
 Jukka Vitikka
 Terhi Väkkärä

Yhdistyksen sähköposti:

suomen.keritsijat@gmail.com

KERINNÄN SM-KISAT 2019

Kerinnän suomenmestaruuskisat järjestetään tänä vuonna Kannuksessa Ollikkala-messuilla lauantaina 24.8. Kisoissa on viime vuoden tapaan kaksi luokkaa; ammattilaiset ja harrastelijat. Tiedustelut ja ilmoittautumiset sähköpostiin suomen.keritsijat@gmail.com 11.8.2019 mennessä. Kilpailut käydään tuttuun tapaan kansainvälisillä säännöillä.

KERINNÄN MAAILMANMESTARUUS
RATKEAA RANSKASSA

Ranskan Le Doratissa kisataan kerinnän maailmanmestaruudesta 4.–7. heinäkuuta. Suomea edustavaan Team Finlandiin kuuluvat joukkueenjohtaja **Jan Suttle**, hallitseva kerinnän Suomen mestari **Marko Käsälä** sekä naisten sarjan edustaja **Minna Kartano**. Kisoja voi seurata:
<https://mondialdetonte-france2019.com/>
<https://twitter.com/AmtmLeDorat>

Tuoretta satoa

KOONNUT Marjo Simpanen, Anna Kujala,
Terhi Torikka, Eila Pennanen

MOVETILLA UUSI HERKEMPI H. CONTORTUS -TESTI

Movet Oy on poistanut valikoimastaan *Haemonchus contortus* PNA-värjäys -menetelmän ja korvannut sen huomattavasti herkemällä ja luotettavammalla qPCR-menetelmällä.

qPCR tunnistaa ulosteesta selkeästi pienemmän määrän *Haemonchus*-munia kuin värjäys. Molemmat menetelmät tunnistavat lajit *H. contortus* ja *H. placei*, mutta eivät pysty erottelemaan niitä toisistaan. Kyseiset loisajit ovat lähisukulaisia, ja voivat myös risteytyä keskenään. Suomesta tunnetaan vain *H. contortus* -infektioita. Kansainvälisesti lampaiden ongelmana on pidetty lähinnä *H. contortusta* ja nautojen ongelmana *H. placeita*. Sekainfektioita ovat kuitenkin mahdollisia niin lampailla, nautoilla kuin vuohillakin.

Uusi tutkimus on myös hieman edullisempi kuin vanha, *Haemonchus contortus* (iso juoksutusmahamato) (qPCR) (lammas, vuohi, nauta) -tutkimuksen hinta on 41,41 euroa, alv 0 %, 51,35 euroa alv 24 %. Näytetyypinä on ulostenäyte. Tarvittaessa tutkimukseen voidaan yhdistää viiden lampaan ulosteet samasta ryhmästä.

Lisää tietoa Laboratoriokäsikirjassa: www.movet.fi

ALFAKLORALOOSI-MYRKKY VOI TAPPAA LEMMIKIN

Suomessa on varmistettu yksi jyrksijämyrkytys tehoaineen alfakloraloosin aiheuttama myrkytys kissalla. Oireisiin perustuvia epäilyjä on useita, kertoo Turvallisuu- ja kemikaalivirasto Tukes.

Tukesin mukaan eläinlääkärit ovat raportoineet syksystä 2018 lähtien kissojen myrkytystapauksia, joissa kissan on arveltu syöneen yhden tai useamman hiiren, joka on syönyt alfakloraloosia.

Hollannissa on raportoitu viranomaisille useita tapauksia, joissa koiran tai kissan myrkytyksen syyksi tiedetään alfakloraloosi.

Alfakloraloosi on tehoaineena jyrksijämyrkyissä, joita on ollut Suomen markkinoilla vuodesta 2015. Valmisteita myydään kauppanimillä Alpha Pasta 4 %, Black Pearl Pasta, Flash Paste, No Mouse Pasta, Prevexor Alp Paste ja Rodicum Express.

Lemmikkieläimet voivat altistua myrkylle syömällä syöttiä tai myrkyttyneen jyrksijän. Kissat ovat koiria herkempiä.

Tukes ohjeistaa alfakloraloosia sisältävien myrkyjen käyttäjiä pitämään kissat ja koirat kiinni sekä kertomaan lähellä asuville eläinten omistajille myrkytystä. Myrkytystä epäiltäessä eläin on vietävä hoitoon mahdollisimman nopeasti.

Kotimaista Startti –maitojuomaa karitsan on turvallista imeä

Startti-maitojuoma on korkealaatuinen suomalaisesta maitoraaka-aineesta valmistettu kotimainen juomarehu.

Toimii hienosti:

- Kotimaisesta maidosta valmistettu
- Erinomainen liukenevuus
- Hyvä saatavuus kautta maan

Käyttö: Sekoita noin 1 dl (58 g) Startti-jauhetta 2 desilitraan +40 asteista vettä ja käytä tarpeen mukaan, esimerkiksi:

Karitsan ikä/vrk	Kerta-annos dl juomaa	juottokertoja päivässä
1	0,5-1,0	5-6
2-7	1,0-2,0	4-5
8-14	3,0-4,0	3-4
15-28	4,0-6,0	3
29-42	5,0-6,0	2

Hyvä saatavuus:

Startti-maitojuomaa on saatavana lampaan kasvattajille meijereiden myymälöistä sekä Lantmännen Agron kaupoista.

Uusi Startti-maitojuoma
– parasta alkuruokintaan

www.valio.fi/startti

Kesä on kasvivärjääjän kulta-aikaa

Lankojen kasvivärjäysaika on nyt kuumimmillaan. Luonnosta löytyy paljon kauniita värejä ja sävyjä lankojen luovaan värjäykseen.

Teksti **Nina Koponen**

Kuvat **Pirtin kehräämö, Pixhill**

Koivun lehdet, nokkonen, kanerva, sipulin kuoret, puun kaarna ja lupiinin kukat ovat monen kasvivärjääjän suosiossa. Värjäykseen soveltuvat erinomaisesti luonnollisen sävyiset vaaleat langat kuten esimerkiksi Pirtin Kehräämön vanhat tutut, uuden ilmeen ja brändin saaneet Villanka -karstalangat 140 tex x2 ja 140 tex x3. Kokeile rohkeasti ja tuunaa itsellesi uniikkia lankaa!

Lankojen kasvivärjäysohje

Laita kasvit kattilaan kiehumään ja keitä noin puolisen tuntia, kunnes liemi on voimakkaan väristä. Siivilöi liemi.

Vyyhtää langat noin 50 gramman kokoon. Kiinnitä vyyhdit pasmalangoin, jotta vyyhdit eivät sotkeennu liemissä tai huuhteluvaiheessa. Älä kiristä kuitenkaan liian tiukalle, jotta väri pääsee myös kiinnityslangan alle. Laita lanka myös sitä varten, että saat vyyhdin roikkumaan keppiin kattilan reunalle.

Anna liemen jäähtyä itsekseen ja lisää langat jäähtyneeseen liemeen. Nosta sitten lämpötilaa vähitellen lähelle kiehumispistettä. Villalanka kestää sadan asteen kuumuuden, kunhan lämpötila nousee tasaisen hitaasti.

Anna lankojen olla kuumassa väri-liemessä värjäytymässä noin tunti. Kun langat ovat mielestäsi saaneet tarpeeksi väriä, anna liemen vähän jäähtyä.

Huuhtele langat ensin lämpimässä vedessä ja sitten vähitellen viileämmässä vedessä. Älä siirrä lankoja suoraan kiehuvaan vedestä jääkylmään veteen.

Anna lankojen kuivua vyyhteinä ja keri langat.

KASVIVÄRJÄÄJÄN TYÖKALUPAKKI

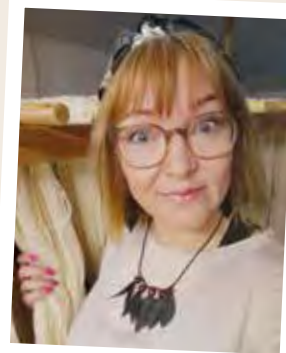
- langat vyyhdätyinä ja pasmalangoin kiinnitettyinä
- värjäyskasveja
- liesi / tulisija
- suuri kattila / pata
- kumihansikkaat + patalappuja
- muovikämpäreitä ja -vateja
- keppejä liemen sekoitukseen
- keppejä pitämään vyyhtien lankoja kattilan reunalla
- siivilä
- lämpömittari (villalanka huopuu helposti liian kuumassa)

Niina Koponen Pirtin toimitusjohtajaksi

Haukivuorelainen paluumuuttaja **Niina Koponen** aloitti Pirtin Kehräämön toimitusjohtajana 1.5.2019. Koulutukseltaan Koponen on ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut tradenomi ja liiketoiminnan kehittäjä. Työhistoriaa on kertynyt henkilöstöasiantuntijana, työyhteisövalmentajana, yrittäjänä sekä yrityskehitysprojekteissa.

Uuden toimitusjohtajan tavoitteita ovat laadukas suomalaisen ja ekologisen villalankatuotanto, asiakastytytyväisyys sekä toiminnan ja tuotantoprosessien kehittäminen entistä sujuvammaksi. Vapaa-ajallaan 38-vuotias neljän lapsen äiti harrastaa kuntoilua, livemusiikkia, lukemista ja matkustamista.

Yksi uusi jalostuslampola

Jämsäläinen Kovalan lammastila on hyväksytty rygjarodun jalostuslampolaksi. Kovala on ainoa uusi jalostuslampola tänä vuonna ja myös ainoa rygjan jalostuslampola Suomessa.

Jalostuslampoloita on yhteensä 19. Perkkiön tila on aiemmin ollut ruskean suomenlampaan jalostuslampola, nyt heille tuli ruskean rinnalle musta suomenlammas. Muut jalostuslampolat jatkavat kuten ennenkin. Viereisestä taulukosta näet kaikki jalostuslampolat sekä monesko vuosi kolmevuotiskaudesta tilalla on menossa.

Suomen Lammasyhdistyksen jalostusvaliokunta tarkistaa vuosittain että jalostuslampolat pyrkivät täyttämään asetetut vaatimukset. Lopullisen hyväksymisen tekee Suomen Lammasyhdistyksen hallitus.

Avelsbesättning med rygja

Kovalan lammastila i Jämsä har antagits till officiell avelsbesättning av rasen rygja. Kovala är den enda nya avelsbesättningen i år. Perkkiön tila har tidigare godkänts för brun finsk lantras och har nu även godkänts för svart. Alla nitton avelsbesättningar ses i tabellen intill.

Avelsbesättningarna får tillgång till avelsdiplomet och kan om de önskar även beställa certifikat på valfritt språk med tanke på export.

Avelsbesättningarna godkänns och övervakas av Finlands Fårörening rf.

JALOSTUSLAMPOLA	YHTEYSHENKILÖ	KAUSI
Suomenlammas		
Frugårdin kartano (va, mu)	Anna-Maria Åström	1
Kivipellon tila (mu)	Pirjo ja Hannu Iso-Junno	3
Tiensuun tila (va)	Anni Jalonen	3
Perkkiön tila (ru, mu)	Tony ja Kati Kajander	1
Mäenkoikkalan tila (ru)	Ann-Mari Lintunen	3
Luomalan tila (ru)	Ulla ja Antti Mäkelä	3
Ylä-Härkösen lammastila (va)	Juha Koro ja Nina Snellman	1
Parikan tila (va)	Pia ja Anssi Parikka	2
Pelso (va, mu, ru)	Pelson vankila (Petri Väisänen)	2
Kainuunharmaa		
Noittaa tila	Helinä Leppänen	2
Lahtelan lammastila	Niina ja Ismo Lohva	1
Pelso	Pelson vankila (Petri Väisänen)	2
Dorset		
Putkisalon kartano	Mikael Westerstråhle	1
Oxford down		
Woolenberg	Hannele Enberg	2
Raja-Karjalan Oxford Down	Outi Sirola	1
Rygja		
Kovalan lammastila	Urpo Kovala	1
Suffolk		
Anttilan tila	Hannele ja Juha Moisander	2
Texel		
Prellun tila	Paula Kiiski	2
Suosaaren Texel	Sarita Mikkonen	2
Syrjälän lammastila (va, bl)	Katja Sihvonen ja Hannu-Pekka Syrjälä	2

Jalostuslampoladiplomi annetaan käyttöön kaikille kyseisen vuoden jalostuslampoloille.

Jalostuslampolat voivat erikseen tilata allekirjoitetun, vientiä varten tehdyn sertifikaatin tarvitsemallaan kielellä. Kuvassa esi-merkkinä venäjänkielinen sertifikaatti.

Siitoseläinten valinta Perkkiön jalostuslampolassa

Perkkiön tila Paimiossa on ruskean ja mustan suomenlampaan jalostuslampola. Ennen jalostuslampolaa, tila toimi pitkään jalostussikalana hyvällä menestyksellä.

Teksti **Kati Kajander**

Kuvat **Tony Kajander**

Meistä hyvä uuhi poikii itsenäisesti, hoitaa karitsansa itse, selviää poikimisen rasituksista suuremmin laihtumatta ja sen karitsat kasvavat rotuun nähden hyvin, suhteessa syömäänsä rehuun. Meidän tärkein ajatus on, että jalostuslampola on paikka, jossa mahdolliset viat löytyvät, jotta ne voidaan jalostaa pois. Siksi jalostuslampolan käytännöt eivät ole kaikilta osin samoja kuin niiden, jotka tuottavat karitsat lihaksi.

Tärkeää on tiedostaa, mitkä ovat ne arvot, joita haluaa viedä rodussa eteenpäin. Meille ne ovat ensisijaisesti erinomaiset emo-ominaisuudet sekä lihantuotanto-ominaisuudet. Emo-ominaisuuksista emme tingi, koska ne menetetään niin helposti, eikä ole mitään järkeä ottaa itselleen niitä ”töitä”, jotka kuuluvat uuhelle, eli karitsoiden hoitoa. Emme tarjoa lisämaitoa kuin hätätapauksissa, emme juota rutiininomaisesti ternejä kaikille. Elinvoimaisuus on tärkeä rodulle ja meistä jalostuslampola ei ole paikka, jossa kuuluu ”paapoa” vaan päinvastoin. Jalostuksen tavoite on karsia huonot pois ja jättää parhaat lisääntymään ja rotua edustamaan. Lisäksi hyvien indeksien hyöty menetetään, jos poikiminen ei suju tai karitsat eivät kasva kunnolla.

Rakenne ja terveys

Siitoseläimelle tärkeitä ovat myös hyvät indeksit sekä hyvä rakenne ja terveys. Tällöin uuhi kestää paremmin tiineyden rasitukset.

Meillä uuhet hoitavat kaikki karitsansa, eikä hylkäämisiä ole. Haluamme säilyttää suomenlampaan ominaisuuksissa kyvyn ympärivuotiseen karitsointiin. Tavoittelemmekin pikemmin kahta karitsaa kahdesti vuodessa kuin neljää kerralla. Tämä ei kyllä ole vielä toteutunut kaikkien osalta.

Perkkiön tila on jo aiemmin ollut ruskean suomenlampaan jalostuslampola, nyt rinnalle tuli musta suomenlammas.

Jalostuksessa painotetaan erityisesti erinomaisia emo- ja lihantuotanto-ominaisuuksia.

Kokemuksemme mukaan, kun uuhi on riittävän kokoinen, hyvä syömään ja saa ruokaa riittävästi, se ei menetä kuntoaan imetyksen aikana. Tällöin myös suoramyynäntiin on tasaisemmin lihaa tarjolla. Koska tulot tulevat monella tilalla lihan myynnistä, on tärkeää, että eläimet kasvavat hyvin ja teuraspalkkio saavutetaan helposti. Kuitenkin on tärkeää tiedostaa, miten haluaa eläimensä kasvattaa. Jos karitsa on kasvanut hyvin tilalla, jossa se on saanut lisämaitoa ja vahvaa väkirehuruokintaa pienestä asti, sen jälkikasvu ei välttämättä menesty pelkällä laitumella emän seurassa. Suomenlampaan ei tarvitse kasvaa samoin

kuin liharodut vaan sen vahvuudet ovat monipuolisuudessa. Villan laatuun kiinnitämme myös huomiota ja meistä se on tärkeä osa suomenlampaan monipuolisuutta. Lihantuotanto ominaisuudet ovat jalostustyössämme kuitenkin vahvemmin esillä.

Pässin valinta on aina tärkeää, koska pässi on niin iso osa lauman geneetiikkaa. Pässiltä vaaditaan paljon. Sillä pitää olla indeksit, rakenne ja luonne kohdillaan. Omissa astutuksissa käytämme paljon nuoria pässkejä, koska odotus on, että jalostus etenee ja seuraava sukupolvi on edellistä parempi. Toki tällöin voi tulla yllätyksiäkin. Haluamme käyttää useampia jalostuslinjoja ja huomioimme myös harvinaisten linjojen pässkejä, joiden ominaisuudet eivät muuten aivan vakuuttaisikaan.

Paimiossa sijaitseva Perkkiön tila toimi pitkään jalostussikalana ja tilalla on edelleen sikoja. Emakot pääsevät kesäisin laitumelle nauttimaan mutakylväistä.

Syrjälän tilalla ruokinnassa ei käytetä väkirehuja. Nurmät muutetaan lihaksi ja viljat kasvatetaan ihmisravinnoksi.

Uuhien valinta uudistukseen Syrjälän tilalla

Texeliä ja bluetexeliä kasvattavassa jalostuslampolassamme uuhien rakenne- ja tuotant ominaisuuksien jalostamisessa avainsanoja ovat tietojen keruu ja sen perusteella tapahtuva karsinta.

Teksti ja kuvat **Syrjälän tila**

Syrjälän tilalla jalostuseläinten valinta alkaa karitsoiden punnitusten ja elävä EUROP-arvostelun yhteydessä. Kuuden viikon punnituksissa alle 15-kiloiset ja kuuden viikon punnituksissa alle 35-kiloiset karsitaan painon perusteella. Mikäli huomaamme jotain muuta erityistä, kirjaamme sen ylös jatkoarvosteluja varten. Uuhikaritsoiden ehdoton ei jatkoon valittaville ovat rakenneviat, kurapylllyt ja purentaviat. EUROP-luokituksessa yleisarvosanan R- tai huononnan saaneet karsitaan samoin kuin laiturissa alle 200 grammaa kasvaneet.

Erityishuomiota kiinnitämme takajalkoihin ja eläimen virheettömään purentaan. Pyrimme jättämään uuhikaritsia hieman enemmän kuin uusimiseen tarvitaan, jolloin karsimisen varaa on vielä jatkossakin.

Kohti ihanneuuhta

Tavoittelemamme uuhi on terverakenteinen ja lihaksikas sekä sopusuhtainen

Neljän kuukauden punnitus ja elävä EUROP-arvostelu seuloo hyvin jatkoon jätettävät karitsat teuraaksi menevistä.

Syrjälän tilan vanhojen uuhien keskisikiävyys 1,8 jää hieman tavoitteena olevasta kahdesta karitsasta.

nen ja kaunis. Lihaksikkuudesta huolimatta uuhien tulee olla sopivan kokoinen käsitellä. Emo-ominaisuudet ovat kohdallaan, mikäli uuhi synnyttää avustamatta kaksi elinvoimaista karitsaa ja hoitaa ne omatoimisesti. Pystyäkseen ruokkimaan karitsansa ja säilyttämään kuntoluokkansa imetysaikana uuhien tulee olla hyvä rehunkäyttäjä ja laiduntaja.

Kootessamme syksyn astutusryhmiä ensikot punnitaan ja arvostellaan yleissilmäyksellä, jolloin astutukseen menevistä ennätetään vielä siirtää eläimiä teurasryhmään. Ensimmäisen ka-

ritsoinnin yhteydessä karsitaan vielä tarvittaessa emoiksi sopimattomat uuhet, joiden emo-ominaisuuksissa, rakenteessa tai takajaloissa on huomautettavaa.

Jatkossa uuhet pisteytetään karitsoinnin perusteella. Täydet kolme pistettä saa uuhi, joka on karitsoinut itsenäisesti ja jonka karitsat ovat löytäneet omatoimisesti nisälle. Kahden pisteen uuhia on jouduttu avustamaan synnytyksessä tai karitsoita on autettu nisälle. Yhden pisteen uuhilla ilmenee hylkimistä, hoitovietin puutetta, maidottomuutta tai luonneongelmia ja nämä joutuvat suoraan poistolistalle ilman toista mahdollisuutta.

Tavoitteita ja tuloksia

Jalostus on kokonaisvaltaista työtä ja tilallamme käytössä oleva konkreettisten tavoitteiden asettaminen on auttanut hahmottamaan missä mennään jalostuksen saralla ja mihin asioihin on panostettava lisää.

Karitsoiden syntymäpainon tilan keskiarvo viisi kilogrammaa on tavoitetasolla ja 6,9 prosenttia karitsakuoleisuus alittaa tilallemme asetetun kymmenen prosentin rajan. Kuuden viikon keskiarvopaino 16,7 kilogrammaa jää hieman alle 17 kilogramman tavoitteesta. Neljän kuukauden painojen keskiarvo 34,1 kilogrammaa pyritään nostamaan 38 kiloon ja päiväkasvujen keskiarvo 228 grammaa tavoitetasolle 250 grammaan.

Siitoseläinkaupan lisäksi lihanmyynti muodostaa tärkeän osan tilamme tuloista. Myymme puolet teuraista teurastamolle ja toisen puolen suoramyyntinä. Teurastulokset ovat olleet hyvin vaihtelevia. Vuoden 2018 teurastulokset olivat parhaat tilamme yhdeksänvuotisen lammastaloushistorian aikana. Ruhoista U-luokituksen sai 45 prosenttia, R-luokituksen 46 prosenttia ja O-luokkaan jäi 9 prosenttia. Rasvaluokkaan 2 luokiteltiin 48 prosenttia, kolmosluokituksen sai 40 prosenttia ja 4-luokkaan 12 prosenttia teuraista.

Rygjan linjajalostusta Kovalan lammastilalla

Kovalan lammastilalla aloitettiin rygjan linjajalostus vuonna 2002. Suhteellisen vähälukuisen rodun tulevaisuuden näkymät Suomessa ovat kohtalaisen turvatut.

Teksti ja kuvat **Kovalan tila**

Urpo Kovalan lampurin ura alkoi vuonna 1984 pienen suomenlammaskataraan kanssa. Rygja-lampaita tilalla on ollut syksystä 1999 alkaen: alkuun päästiin **Maija-Liisa Syvälahdelta** ostetuilla pässillä ja 12 uuhella.

Suurimmillaan katraassa on ollut 95 uuhia (20 texeluuhtaa ja loput rygjaa) ja tällä hetkellä uuhimäärä on 69. Suhteellisen vähälukuisen rodun säilyttäminen vaatii linjajalostuksen ja sitä kautta runsaan pässipankin, johon kuuluu nyt 20 pässiä.

Rygja on vaatimaton, hyvän rehunkäyttökyvyn omaava rotu, joka on huomattavan hiljainen – varmaan norjalaisen taustansa vuoksi: ylängöllä laiduntaessa äänekäämmät yksilöt poistuvat vahvuudesta muista nopeammin. Ulkoisia tunnusmerkkejä ovat pitkät korvat, sarvettomuus, pitkä runko ja runkoon nähden matalat jalat.

Linjajalostus rygjarodulla alkoi vuonna 2002 – linjoja oli ensimmäisessä, **Veikko Pyykösen** tekemässä linjakartassa viisi säilynyttä linjaa ja Tanskasta tuli kaksi uutta linjaa joulukuussa 2009. Norjasta tuotiin vuonna 2016 viisi komeaa pässiä, joista kaksi meni Röykkälän lammastilalle Leivonmäelle. Ne sijoitettiin entisiin linjoihin. Uusi lisärakennus valmistui 2008 ja on käytössä vanhan rinnalla – on tosin käynyt ilmi, että kahden rakennuksen ratkaisu ei ole kaikissa suhteissa käytännöllinen. Tilan pellot ovat luomussa ja myös eläinluomua on harkittu, joskaan se ei tukipolitiikan tilanteen vuoksi juuri nyt näytä ajankohtaiselta.

Kovalan tilalla laidunnus on kohtalaisen lähellä perinteistä norjalaista laidunustapaa, jossa katraas on kesällä kokonaan luonnonlaitumen varassa. Pässikaritsat on tilalla yleensä vieroitettu ja siirretty valkuaispitoisempaan ruokintaan elokuun alussa tai alkupuolella, uuhikaritsat myöhemmin. Laidunajan kasvut olisivat viljaa tarjoamalla tietenkin paremmat, mikä täytyy kasvutuloksia arvioiessa ottaa huomioon. Kuuden viikon kasvut ovat noin 18–19 kilon luokkaa ja neljän kuukauden kasvut kesästä riippuen ka. 34–38 kilogrammaa. Emoja ei tunnusteta, sillä rygja on hyvä maidontuottaja ja karitsat kasvavat kantoajan lopulla helposti liikaa. Sen sijaan flushing-ruokintaa käytetään astutusajan alla.

Rygjan tulevaisuuden näkymät Suomessa ovat kohtalaisen turvatut – linjajalostuksen ja niin sanotun linjakierron yhdistelmän ansiosta pässijä ei tarvitse etsiä koko aikaa ja takaporttina on eläinten tai sperman tuonti Norjasta, vaikka sille lähivuosina ei olekaan tarvetta.

Rygjankasvattajat perustivat vuonna 2018 Facebook-ryhmän, johon kuuluu tällä hetkellä kolmisenkymmentä rodun kasvattajaa ja siitä kiinnostunutta lampuria. Suurimmalla osalla rygjankasvattajista on muutamia uuhia, mutta he pitävät osaltaan yllä suomalaista rygjapopulaatiota eri puolilla Suomea ja samalla säilyttävät vanhaa (ja kotimaassaan suojeluohjelmaan kuuluvaa) rotua, jolla esimerkiksi maisemalaidunnukseen sopivana rotuna ja pitkärunkoisuutensa ansiosta esimerkiksi risteytyksissä on paikkansa Suomen lammassrotukartalla.

NUOLUKIVET LAMPAILLE

VILOLIX LAMMAS

Melassipohjainen nuolukivi, jonka valmistusprosessissa muodostuu pötsin toimintaan vaikuttavia sokeriestereitä.

VILOLIX NATUR

Luomuraaka-aineista valmistettu melassipohjainen nuolukivi.

VILOLIX MENTHOL

Runsaasti energiaa sisältävä nuolukivi, johon on lisätty eteerisiä öljyjä.

NUOLUX LAMMAS

Nuolux Lammas on monipuolinen nuolukivi, joka sopii kaikille lampaille ympärivuotiseen käyttöön.

www.vilomix.fi/edustajat

Vilomix Finland Oy
puh. 010 402 7700
www.vilomix.fi

Vilomix

*Parempaa
lampaillesi*

Tmi Janne Mäkeläinen

**AESCU LAP KONEET,
TARVIKKEET,
TERIENTEROITUKSET
JA HUOLLOT**

Honkasaarentie 98,
32200 Loimaa
040 835 5233
makelainen@hotmail.com

**Aitaustarvikkeet
HON Trade Oy**

www.hontrade.fi info@hontrade.fi p. +358 400 691 908

**YHDESSÄ ENEMMÄN
TEURASVÄLITYS
KAUTTAMME
MEILTÄ MYÖS LAATUREHUJA**

POHJANMAAN LAMMASOSUUSKUNTA

TEURAAT: Hannele Ulvo puh. 050 9131 845
REHUT: Raimo Näsi puh. 0400 266 646
pohjanmaan.lammasosuuskunta@netikka.fi

TUOTOSSEURANNASTA hyöttyy koko toimiala

Jalostusjärjestelmien tavoitteena on turvata geenivarojen kestävä käyttö sekä ylläpitää luotettavat ja laajat sukulaistiedot sekä korkeatasoiset tuotostiedot. Sukusiitoksen hallinta nousee tärkeimmäksi roduilla, joiden kokonaismäärä on pieni. Eläinjalostuksen ohella tilakoon kasvaessa tulosten mittaamisen tärkeys korostuu ja tuotostietoja hyödynnetään tilan toiminnan hallinnassa aktiivisesti.

Milla Alanco-Ollqvist
erityisasiantuntija Lammas- ja vuohitilat,
ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja
ProAgria Keskusten Liitto

*Ota talteen liite
tuotosseuranta-
tiedoista
s. 15–30*

Monipuolinen tilarakenne lammastalouden valtti

Lammastilojen tilarakenne on edelleen monipuolinen. Suurempien tilojen määrä on noussut viime vuosina, mikä kertoo tuotannon ammatti- maistumisesta. Yhä useampi yritys on sellainen, jossa vähintään toinen omistajista saa palkkatuloja lammastaloudesta. Pienempiä tiloja on kuitenkin edelleen paljon, sillä monipuolinen lammas tarjoaa mahdollisuuden keskittyä myös muihin tuotteisiin lihan ohella.

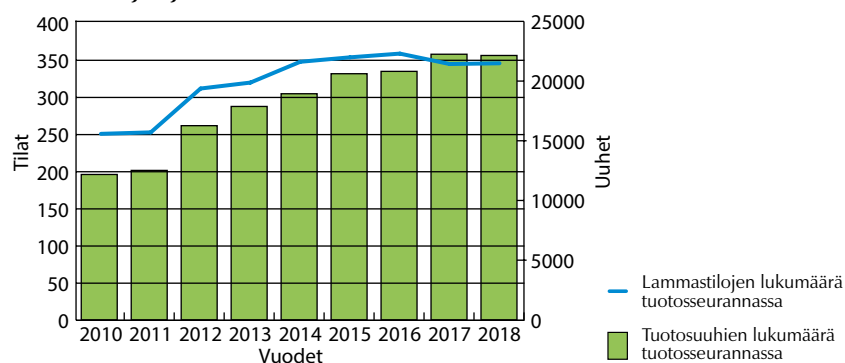
ProAgrian tuotosseuranta-asiakkaiden määrä on noussut kymmenellä tilalla edellisestä vuodesta, kuitenkin uuhien kokonaismäärä on laskenut hieman. Tuotosseurantaan kuuluu noin kolmannes suomalaisista uuhista, joka on hyvä taso kansainvälisessä vertailussa. Tilakohtainen uuhimäärä laski hieman 65,6 uuhesta 64 uuheen tilaa kohden. Katraskokotaulukkoon lisättiin viime vuonna luokka yli 150 uuhta, jonka avulla seurataan katraskoon kehitystä. Isoja tiloja on entistä enemmän, kuitenkin yleisin katraskoko on 50–99.

”Tuotosseurantaan kuuluu noin kolmannes suomalaisista uuhista, joka on hyvä taso kansainvälisessä vertailussa.”

Taulukko 1. Tilojen luokittelu uuhimäärän mukaan

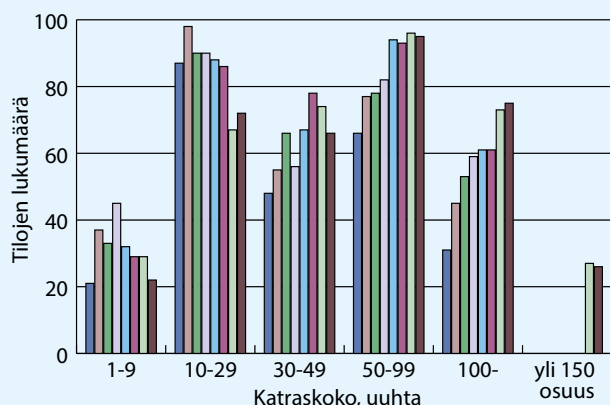
Uuhimäärä	Vuosi							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1–9	21	37	33	45	32	29	29	22
10–29	87	98	90	90	88	86	67	72
30–49	48	55	66	56	67	78	74	66
50–99	66	77	78	82	94	93	96	95
100–	31	45	53	59	61	61	73	75
yli 150 osuus							27	26
Yhteensä	253	251	320	332	342	347	339	330

Lammastilojen ja uuhien lukumäärä tuotosseurannassa

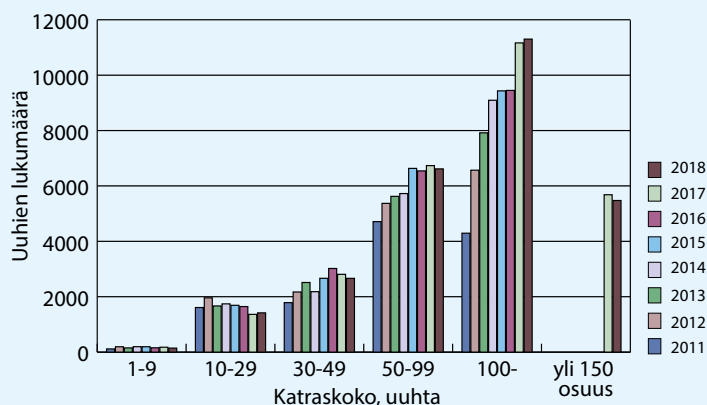

Kuva: Nina Snellman

Tilojen lukumäärä katraskoon mukaan

Uuhien lukumäärä katraskoon mukaan

Mitä mittaat, sitä voit parantaa

Punnitukset ovat tärkein mittari lammastiloilla. Tiloilla kuitenkin on paljon uuhia, joiden jälkeläisiä ei punnita tai tietoja ei kirjata tuotosrekisteriin. Punnitustuloksien perusteella voidaan seurata mm. karitsoiden kasvutavoitteiden toteutumista ja säätää ruokintaa. Syksyllä punnittavat aikuispainot kertovat rotukohtaisesti jalostus-eläinten koosta, niiden perusteella voidaan seurata jalostustrendejä. Jokaisella tilalla tulisi olla käytössään vaaka.

Tuotosuuhien määrä nousi 50:llä uuhella. Uuhimäärä pysyi korkeimpana Etelä-Suomen alueella kuitenkin laskien hieman edellisestä vuodesta. Suurimmat uuhimäärän nousut olivat Lapin ja Nylands Svenska alueilla. Uuhimäärä laski Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Etelä-Savon alueilla. Nuorissa uuhissa pysyttiin edellisvuoden tasolla Etelä-Suomen pysyessä kärjessä. Suurimmat nousut olivat Etelä-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla. Nuorten uuhien karitsointimäärät vähenivät

eniten Etelä-Suomen ja Lapin alueilla.

Vuonuekoot pysyivät suurina

Uuhikohtainen karitsamäärä pysyi samalla tasolla valtakunnallisesti, ollen vanhemmilla uuhilla 2,27 ja nuorilla 1,65. Korkeimman tuloksen sai vuonna 2018 Finska Hushållningssällskapet (FHS) 2,6 karitsaa uuhia kohden, joka laski edellisen vuoden Nylands Svenska Lantbruksällskapetin huimasta tuloksesta 3,03 karitsaa uuhia kohden. Keski-Suomi nousi toiselle sijalle tuloksella 2,51 karitsaa. Nuorissa uuhissa FHS pääsi kärkeen 2,02 karitsalla uuhia kohden. Keskimääräinen karitsakuolleisuus on tuotosseurantaan kuuluvilla tiloilla matala. Yleisenä tavoitteena voidaan pitää alle 10 % katras-kohtaista kuolleisuutta.

Karitsapainot ja -tuotos

Karitsat olivat valtakunnallisesti keskimäärin hieman isompia kuin edellisvuonna, 15,34 kg/karitsa. Korkeim-

mat karitsatuotokset 18,13 löytyvät edelleen Pohjanmaan (Österbottens Sve.) alueelta karitsapainon noustessa edelleen. Hyvinä kakkosena pysyi painon laskusta huolimatta Etelä-Savo 16,95 kilon painolla. Nuorten uuhien karitsapainossa Österbotten nousi ykkösjälle 20,29 kg:n painolla, Etelä-Savon noustessa kakkoseksi 18,5 kg:n painolla.

Karitsatuotos kuvaa uuhien vuoden aikana syntyneiden karitsoiden ikäkorjattujen kuuden viikon painojen summaa. Tuotokset ilmoitetaan kertaa kohden ja myös vuodessa, joten kaksi kertaa vuodessa karitsoivan uuhien tuotos voi nousta todella korkeaksi. Tihennettyä karitsointia, jossa sama uuhi karitsoi kaksi kertaa vuoden aikana tai kolme kertaa kahden vuoden aikana käytetään jonkin verran, mutta se ei ole kovin yleistä. FHS nousi ykköstilalle huimalla 37,88 kg/tuotosuuhella. Toisena on 35,03 tuloksella Etelä-Savo. Nuorissa uuhissa Keski-Suomi nousi ensimmäiselle sijalle 29,29 kg:n tuotoksella.

Taulukko 2. ProAgria Keskusten yhteenveto vuodelta 2018

ProAgria Keskus	Uuhia tuotosseurannassa, kpl	Kar. uuhia, kpl	Karit- sointi, lkm	Synt. kar., kpl	Eloon kar., kpl	6 vk paino, kg/ karitsa	Tuotos/ uuhia, kg	Tuotos/ kerta, kg
Vanhemmat uuhet								
Etelä-Suomi	4 667	3 658	3 698	2,32	2,10	16,04	33,10	32,92
Nylands Svenska Lbs.	259	246	251	2,28	2,26	10,71	23,17	23,11
Länsi-Suomi	2 377	1 825	1 845	2,16	1,92	15,76	32,85	31,71
Finska Hushållningssällskapet	113	116	119	2,60	2,30	15,09	37,88	36,90
Etelä-Savo	1 190	1 042	1 048	2,39	2,20	16,95	35,03	35,01
Pohjois-Savo	809	707	752	2,35	2,18	16,76	34,99	33,88
Pohjois-Karjala	538	546	551	2,25	2,04	16,25	31,73	31,28
Keski-Suomi	1 696	1 418	1 476	2,51	2,30	15,48	32,31	32,28
Etelä-Pohjanmaa	1 498	1 480	1 487	2,14	1,77	16,78	28,90	28,83
Österbottens Svenska Lbs.	1 669	1 463	1 473	1,97	1,83	18,13	32,17	31,85
Keski-Pohjanmaa	1 404	1 184	1 186	2,44	2,10	14,41	33,50	33,14
Oulu	1 769	1 707	1 714	2,14	1,90	14,42	33,73	32,84
Kainuu	471	463	468	2,14	1,67	14,56	28,48	28,39
Lappi	16 51	1 605	1 644	2,33	2,01	16,89	33,95	33,71
KOKO MAA	20 111	17 460	17 722	2,27	2,02	15,34	37,09	32,53
1-vuotiaat uuhet								
Etelä-Suomi	451	408	408	1,71	1,58	14,55	21,38	21,37
Nylands Svenska Lbs.	27	27	27	1,48	1,48	–	–	–
Länsi-Suomi	240	231	234	1,52	1,42	15,04	24,81	22,48
Finska Hushållningssällskapet	26	27	29	2,02	1,98	13,88	28,63	28,63
Etelä-Savo	147	130	130	1,60	1,47	18,15	23,45	23,45
Pohjois-Savo	125	122	122	1,37	1,25	16,66	20,45	20,27
Pohjois-Karjala	40	39	39	1,59	1,56	12,51	19,53	19,53
Keski-Suomi	140	139	139	1,95	1,88	15,56	29,29	29,29
Etelä-Pohjanmaa	214	194	194	1,52	1,39	16,77	20,98	20,98
Österbottens Svenska Lbs.	240	214	214	1,42	1,35	20,29	24,97	24,97
Keski-Pohjanmaa	97	76	76	1,76	1,47	13,49	24,41	24,41
Oulu	158	156	156	1,51	1,35	13,53	23,02	23,02
Kainuu	40	31	31	1,26	0,94	13,75	27,50	27,50
Lappi	88	90	90	1,83	1,60	15,24	26,63	26,13
KOKO MAA	2 033	1 884	1 889	1,6	1,48	14,96	25,76	22,59

Tuotospässien määrä laski

Siitokseen käytettyjen pässien määrä väheni 36 pässillä. Eri pässien käyttö väheni lähes kaikilla roduilla, mutta eniten texel- ja oxford down-roduilla. Pässien käyttö lisääntyi eniten kainuunharmaalla. Uutena rotuna suomeen tuli border leicester siemennyksen kautta. Harvinaisem-

milla roduilla on välttämätöntä säilyttää useaa pässilinjaa, mikäli rodut aiotaan pitää puhtaana. Tuontirodulla voidaan käyttää lisäksi keinosiemenystä. Isälinjan tunnus ilmoitetaan pässin nimen edessä linjan kirjaimella tai numerolla. Pässilinjakoosteita päivitetään muutaman vuoden välein

ProAgrian toimesta. Rotukohtaisissa kantakirjaohjesäännöissä esitetään kunkin rodun jalostustavoitteet. Ohjesäännöt on julkaistu ProAgrian nettisivuilla <https://proagria.fi/sisalto/lammas-ja-vuohi-400>

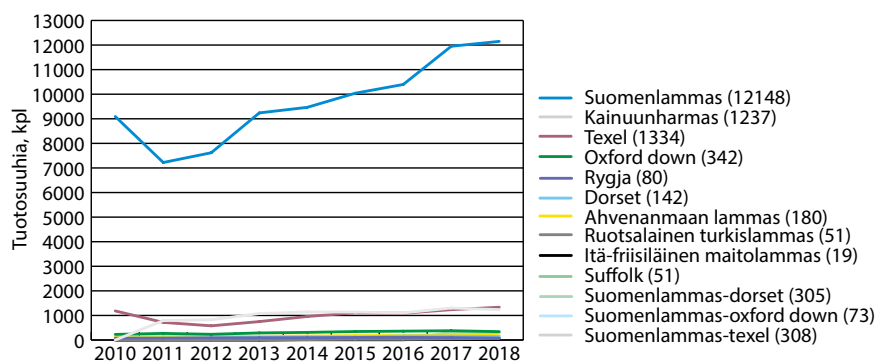
Taulukko 3. Tuotospässien rotujakautuma tuotosseurannassa vuosina 2009–2018

Rotu	Pässejä, kpl									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Suomenlammas	538	575	350	303	364	376	382	370	364	351
Kainuunharmaa	0	0	73	73	106	110	89	75	76	82
Texel	83	97	71	57	78	103	108	98	117	102
Oxford down	31	32	35	29	43	47	43	42	43	35
Rygja	11	14	12	13	20	17	15	20	13	13
Dorset	9	8	15	15	14	19	17	15	16	14
Ahvenanmaan lammas	8	10	18	15	17	12	9	11	19	13
Ruotsalainen turkislammasta	3	4	1	1	3	2	1	5	7	7
Suffolk				1	4	3	3	5	8	10
Itäfriisiläinen maitolammas								1	1	1
Dorper								3	1	3
Border leicester										1
Muu/eristetyt risteytykset	6	13	9	3	11	13	15	12	8	5
Yhteensä	689	753	584	510	660	702	682	657	673	637

Karitsoineiden uuhien määrä jatkaa nousuaan

Suomenlammas on edelleen suosituin rotu 74 % osuudellaan karitsoineista uuhista. Rotuja joihin on saatu suomenlampaan ohella lisäystä ovat texel, ruotsalainen turkislammasta eli gotlanninlammas. Dorper-rodulla ei edelleenkään ole tuloksia tallennettuna tuotosseurantaan, joten sitä ei julkaistu taulukossa. Myös risteytysten määrä on noussut ja niistä suosituin on edelleen suomenlammasta-dorset eli findorset. Tulosten kirjautuminen edellyttää karitsointien tallentamista tuotosseurantaohjelmalla (WebLammas).

Tuotosuuhien rotujakauma 2010–2018

”Suomenlammas on edelleen suosituin rotu 74 % osuudellaan karitsoineista uuhista.”

Kuva: Silja Alamikkotervo

Tuotostulosten määrään toivotaan lisäystä

Puhdasrotuisten tuotosseuranta-uuhien karitointi määrässä lisäystä tuli merkittävästi texelillä ja määrä väheni eniten kainuunharmaalla ja oxforddownilla. Kuitenkin tuotostietoja voisi tulla paljon enemmän suhteessa karitsoineiden määrään. Tuotosuuhien suhde karitsoineiden määrään on korkein itä-friisiläisellä 100 %, muita lähes 90 % olevia ovat dorset, suffolk ja rygja-rodut.

Suomenlammas säilytti odotetusti kärkisijan sekä karitsoineiden uuhien, että tuotosuuhien määrässä. Kainuunharmaan sikiävyys nousi viime vuodesta, jonka ansiosta kainuunharmaa nousi ykköseksi sikiävyydessä 2,40 karitsaa/uuhi-tuloksella. Suomenlammas sijoittui toiseksi 2,39 sikiävyydellä pudottaen itäfriisiläisen kolmanneksi. Itäfriisiläinen säilyi ykkösenä kuitenkin eloonjääneissä karitsoissa mitattuna. Karitsatuotoksessa korkeimmalle pääsi suffolk 34,84 kilon tuloksella. Toisena viime vuoden ykkönen itäfriisiläinen tuloksella 33,96 ja kolmantena suomenlammas 33,85 karitsatuotoksella.

Kuudenviikon painoissa kärkeen nousi suffolk 21,36 kg tuloksella pudottaen dorsetin tuloksella 19,73 kg toiseksi. Aikuispainojen kärkeen vaihtui oxforddown 82,86 kg painolla vaikka tulos laski viimevuodesta 4 kilolla. Toisena suffolk 82,50 kg ja kolmantena itä-friisiläinen 81,18 kg painolla. Nuorille uuhille ilmoitettiin niin vähän

tuloksia, että niitä ei julkaista. Nuoren uuhien tavoitepainona astutushetkellä voidaan pitää 80% aikuisen uuhien painosta. Punnituksella pyritään seuraamaan aikuisten uuhien koon kehitystä. Tavoitteet määritellään rotukohtaisissa jalostusohjesäännöissä. Rotukohtaisia kantakirjaohjesääntöjä on päivitetty, ne löytyvät ProAgrian nettisivuilta.

Nuorissa uuhissa suomenlammas pysyi kärjessä syntyneiden karitsoineiden määrässä tuloksella 1,81 karitsaa uuhia

kohden, tuloksen noustessa hieman viimevuotisesta. Kuitenkin ahvenanmaanlammas pysyi eloonjääneiden karitsoineiden määrässä kärkipaikalla 1,71 karitsalla. Parhaasta karitsatuotoksesta nuorissa uuhissa vastasi suomenlammas tuloksella 24,59 kilolla uuhia kohden. Viimevuotiseen tapaan dorset oli karitsapainoissa nuorten ykkönen 19,84 kilolla.

Taulukko 4. Uuhien rotukeskiarvot

Rotu	Karitsoin. Uuhia, kpl	Tuotos-uuhia, kpl	Synt. kar.	Eloon kar.	Karitsa-tuotos, kg/uuhi	6 vk paino, kg	Aikuis-paino, kg
Vanhemmat uuhet							
Ahvenanmaan lammas	180	68	2,18	2,09	23,12	10,97	65,25
Dorset	142	127	1,76	1,69	32,51	19,73	68,52
Ruotsalainen turkislamm	66	21	1,67	1,64	32,86	18,87	–
Itä-friisiläinen maitolamm	19	19	2,26	2,16	33,96	17,11	81,15
Kainuunharmaa	1 237	543	2,40	2,12	29,90	13,92	68,46
Rygja	80	70	1,45	1,34	24,02		75,71
Suomenlammas	12 148	3 805	2,39	2,10	33,85	15,03	75,40
Texel	1334	740	1,67	1,58	27,77	18,13	73,47
Suffolk	51	49	1,69	1,65	34,84	21,36	82,50
Oxford down	342	265	1,70	1,61	32,55	19,66	82,86
1-vuotiaat uuhet							
Ahvenanmaan lammas	14	2	1,71	1,71	10,05	10,05	
Dorset	53	50	1,21	1,19	23,48	19,84	
Kainuunharmaa	79	17	1,67	1,59	23,16	13,17	
Suomenlammas	1 121	361	1,81	1,64	24,59	13,77	
Texel	317	217	1,09	1,04	18,89	17,59	
Oxford down	9	7	1,22	1,11	21,99	17,27	

Lammasyhdistys Facebookissa

Lampurin sähköiset kanavat

SLY:n verkkosivut lammasyhdistys.fi

Eläinvälityskanava lammasetti.fi

Tietopankki lammawiki.fi

Lammasneuvonta proagria.fi/lammas

Jäsenetu suoramyntitiloille: yhteystiedot suoramyntisivulle ja karttaohjelmaan. Sivun ja kartan päivitykset: eila.pennanen@lammasyhdistys.fi

Tiedustelut: Marjo Simpanen

marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi puh. 044 973 7000

Teurasluokat nousivat hieman

Nettopainokasvu on tärkeä mittari, koska se kuvaa kuinka monta grammaa lihaa karitsat ovat päivässä tuottaneet. Nettopainokasvu nousi hieman, samalla kun kasvatusaika piteni 253:een päivään. Lyhyemmällä kasvatusajalla saadaan yleensä säästöä ruokinta-, rakennus- ja hoitokustannuksiin, mikä parantaa kannattavuutta. Teurasprosentti, joka lasketaan elopainosta suhteessa ruhopainoon, pysyi samalla tasolla kuin aikaisemmin. Liharoduilla teurasprosentti on yleensä korkeampi kuin alkuperäisroduilla.

Tallennettujen teurastulosten määrä on noin 16 % maassamme vuosittain teurastetuista koska tulokset eivät tule suoraan teurastamoilta. Teurasluokissa vallitsevin lihakkuusluokka on edelleen O, jota tulee 71 prosentille ruhoista. E-luokan määrä nousi takaisin edellisten vuosien yhteen prosenttiin. Rasvaisuudessa 2 luokan saaneita on eniten 39 %, vaikkakin luku laski merkittävästi viime vuodesta. Rasvaisten ruhojen luokat 4 ja 5 määrä on noussut 4 luokan noustessa 19 prosenttiin. Vähärasvaisen luokka 1 pysyi lähellä edellisen vuoden lu-

kua. Rodusta riippuen tavoitteena pidetään yleensä alkuperäisroduilla O2 luokkaa ja liharoduilla E-R 2 luokkia. Teuraspainotavoite, jota ohjaa teuraskaritsan laatupalkkio, on yleensä yli 18 kg. Tuontiroduilla tavoite voi olla korkeampikin. Teurastamot pyrkivät ohjaamaan hinnoittelulla teuraiden laatua. Virallisia teurasluokituksia valvoo Ruokaviraston toimeksiantona Foodwest. Tulokset ovat arvokasta tietoa ruokinnan ja eläinjalostuksen onnistumisesta.

Taulukko 5. Teurastulokset

	Vuosi									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Karitsoita, kpl	5 767	6 061	3 227	4 122	4 598	5 255	6 915	6 063	6 898	6 393
Teuraspaino, kg	18,7	18,8	19	19,7	20,1	20,4	20,4	20,3	20,3	20,8
Teuras%	42	42	41	42	42	42	42	42	42	42
Kasvuaika, pv	215	228	251	243	246	254	252	251	251	253
Nettopäiväkasvu, g	84	80	86	85	87	86	87	84	85	87
Teurasluokat (%)										
E	1	3	3	1	2	2	1	1	0	1
U	3	3	3	5	3	4	5	4	4	5
R	17	17	19	20	22	18	17	16	18	17
O	74	74	71	71	68	71	69	70	70	71
P	6	3	4	2	6	6	8	8	8	6
Rasvaluokat (%)										
1	6	7	7	5	6	4	5	5	3	4
2	58	58	55	59	51	58	26	51	49	39
3	29	28	34	30	35	30	33	33	35	35
4	6	5	4	5	8	7	5	8	11	19
5	0	1	0	1	1	2	0	2	2	2

Jalostuslampaiden ja -vuohien suositushinnat

Suomalaiset alkuperäisrodut

4–12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 260 €

4–12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 380 €

Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 330 €

Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 450 €

Tuontirodut

4–12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 310 €

4–12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 500 €

Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 380 €

Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 550 €

Hinnasto on tarkoitettu tuotosseurantatilojen lampaille, joille on tehty tuotosseurannan viralliset punnitukset, UÄ-mittaukset ja eläväEUROP-arvostelu. Lisäksi eläin on rakennearvosteltu. Hinta sisältää lammassuonon allekirjoituksellaan vahvistaman Sukutodistuksen. Välityspalkkio 10 %.

Lisähintasuositus 1.10. alkaen on 12 €/kk.

Jalostusvuohet

Kili alle 2 viikkoa 60 €

Kili 2–8 viikkoa 80 €

Kili 2–3 kk 100 €

Kuttukili 4–8 kk 150 €

Kuttukili astutettu 200 €

Lypsykuttu tuotoksesta riippuen 250 €

Pukkikili alle 5 kk 120 €

Pukkikili yli 5 kk 170 €

Aikuinen siitospukki 300 €

Tinkimaidonhinta (kotoa myytyinä) alkaen 2,5 euroa

Astutusmaksut

Suositus astutusmaksuksi 10 €/uuhet tai kuttu ja lisäksi hoitomaksu 1 €/päivä uuhesta tai kutusta, joka jätetään vieraalle tilalle astutettavaksi.

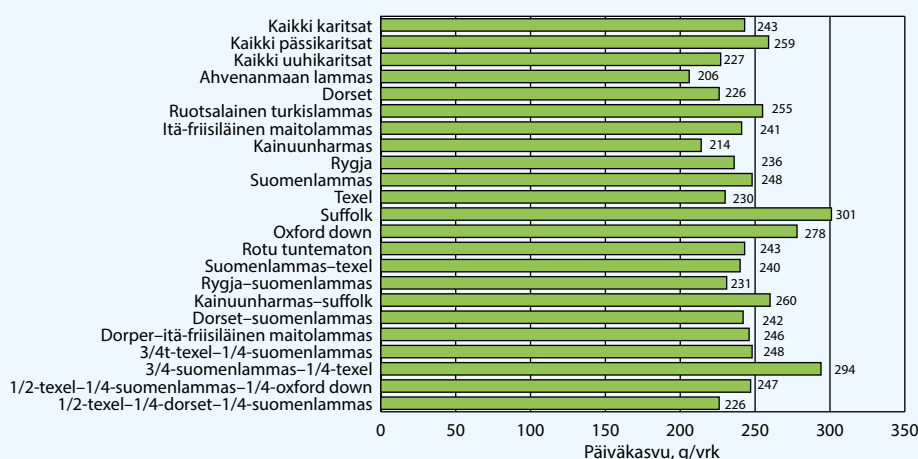
Hintoihin lisätään alv.

Suffolk säilytti kärkipaikkansa ja uusia risteytyksiä otettiin käyttöön

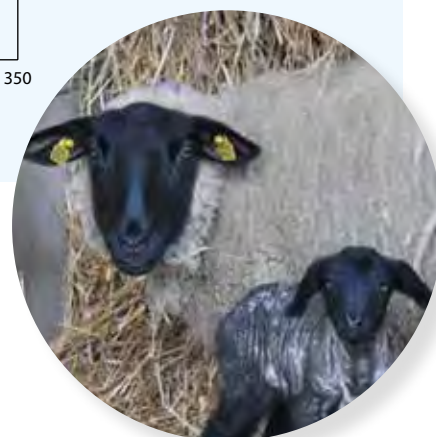
Kaikkien karitoiden keskimääräiset päiväkasvut pysyivät viimevuotisella tasolla. Suffolk piti kärkipaikkansa päiväkasvuissa 301 gramman päiväkasvulla. Toisena oli suomenlammas-texel risteytykset 294 gramman päiväkasvutuloksella. Kolmannelle sijalle pääsi oxforddown 278 gramman päiväkasvulla. Päiväkasvutavoitteet ovat tilakohtaisia ja niihin voidaan vaikuttaa mm.

rotuvalinnoilla ja ruokinnalla. Taulukkoon on koottu puhdasrotuisten lisäksi sellaiset risteytysyhdistelmät, joilla on paljon punnitustuloksia. Päiväkasvun lisäksi muita kasvun seurannan mittareita ovat elävän eläimen arvostelu ja lihasen ultraäänimittaukset sekä teurastulokset.

Keskimääräiset päiväkasvutroduittain, g/vrk

”Päiväkasvutavoitteet ovat tilakohtaisia ja niihin voidaan vaikuttaa muun muassa rotuvalinnoilla ja ruokinnalla.”

Kuva: Anttila Polled Hereford

Kiinnostuitko hittilistapässeistä?

Jalostusarvon ennusteilla eli BLUP-indekseillä maan parhaiksi rankatut pässit ja uuhet on listattu näillä sivuilla. Kiinnostuitko niiden suvuista? Tai haluaisitko ostaa hittilistapässin tai sen pojan?

Huippupässejä voi testiparittaa tilan uuhille WebLampaan Sukutaulu-näytöllä. Ohjelma näyttää sukusiitosasteiden lisäksi pässin tuotostiedot sekä sähköisen sukupuun.

Lisää huippu-uuhien ja -pässien tuloksia on verkossa. Hittilistojen laajat versiot julkaistaan ProAgian sivuilla www.proagria.fi/lammastulokset. Linkki tuloksiin löytyy myös Suomen Lammasyhdistyksen sivuilta Jalostusosiosta. Uuhien ja pässien listoja ristiinlukemalla voi onnistua räätälöimään itselleen unelmayhdistelmän seuraavaksi isäpässiksi. Myynnissä olevia jalostuspässejä löytyy www.lammasnetti.fi/ sivustolta.

Kiinnostuitko lampaiden tuotosseurannasta tai tulostesi parantamisesta? Ota yhteyttä ProAgrian lammasasiantuntijoihin www.proagria.fi/asiantuntijat. Yhteystiedot löytyvät myös tämän lehden sivulta 23.

Taulukko 6. Karitsapainojen ja kasvun parhaat (neljänneksiset ja 10 %)

Rotu	Kpl	Keskiarvo	Paras 25 % (alaraja)	Paras 10 % (alaraja)
3 päivän paino				
Kaikki karitsat	30 565	3,99	5,49	6,23
Kaikki päässikaritsat	14 962	4,10	5,62	6,35
Kaikki uuhikaritsat	15 603	3,88	5,34	6,08
Ahvenanmaan lammas	225	3,22	4,06	4,45
Dorset	102	5,58	6,62	7,00
Ruotsalainen turkislamm	27	4,88	6,04	6,37
Itä-friisiläinen maitolamm	22	5,62	7,53	8,17
Kainuunharma	2 588	3,72	4,76	5,17
Rygja	82	5,05	5,93	6,42
Suomenlammas	20 273	3,68	4,84	5,36
Texel	2 321	5,24	6,68	7,31
Suffolk	82	6,15	7,61	8,36
Oxford down	535	5,47	6,92	7,55
Risteytys	224	4,68	6,41	6,95
Kuuden viikon paino				
Kaikki karitsat	17 431	15,26	20,23	22,52
Kaikki päässikaritsat	8 562	15,86	20,31	23,24
Kaikki uuhikaritsat	8 869	14,69	18,64	21,55
Ahvenanmaan lammas	147	10,62	13,60	15,14
Dorset	98	17,80	21,44	23,33
Ruotsalainen turkislamm	24	18,09	22,12	22,83
Itä-friisiläinen maitolamm	21	15,67	20,51	21,79
Kainuunharma	1 639	13,44	17,09	18,65
Rygja	77	17,61	22,29	24,00
Suomenlammas	10 542	14,60	18,83	20,55
Texel	1 501	17,58	23,14	25,73
Suffolk	81	20,55	25,32	26,98
Oxford down	442	19,10	23,60	25,38
Risteytys	162	16,08	21,49	23,29
Neljän kuukauden paino				
Kaikki karitsat	18 741	34,00	43,39	47,25
Kaikki päässikaritsat	9 444	35,80	45,53	49,34
Kaikki uuhikaritsat	9 581	32,23	40,40	43,60
Ahvenanmaan lammas	118	26,86	33,25	35,90
Dorset	100	35,59	43,14	46,98
Ruotsalainen turkislamm	23	37,97	45,52	48,47
Itä-friisiläinen maitolamm	21	34,48	44,33	46,00
Kainuunharma	1822	30,74	39,00	42,62
Rygja	69	36,06	43,76	45,47
Suomenlammas	11 574	33,70	42,65	46,32
Texel	1 536	35,43	45,08	48,99
Suffolk	75	44,10	53,42	55,56
Oxford down	438	40,77	49,72	53,38
Risteytys	193	35,14	44,72	47,51
Kasvu				
Kaikki karitsat	15 142	243	330	367
Kaikki päässikaritsat	7 493	259	350	388
Kaikki uuhikaritsat	7 649	227	302	333
Ahvenanmaan lammas	110	206	275	305
Dorset	98	226	296	324
Ruotsalainen turkislamm	23	255	322	346
Itä-friisiläinen maitolamm	21	241	325	341
Kainuunharma	1 466	214	298	336
Rygja	68	236	311	333
Suomenlammas	9 104	248	335	372
Texel	1 355	230	318	353
Suffolk	74	301	377	406
Oxford down	435	278	371	403
Rotu tuntematon	141	243	312	339
Suomenlammas–texel	359	240	326	364
Rygja–suomenlammas	24	231	307	342
Kainuunharma–suffolk	47	260	328	353
Dorset–suomenlammas	182	242	318	343
Dorper–itä-friisiläinen maitolamm	24	246	311	334
3/4t-texel–1/4-suomenlammas	212	248	334	366
3/4-suomenlammas–1/4-texel	38	294	378	401
1/2-texel–1/4-suomenlammas–1/4-oxford down	52	247	316	340
1/2-texel–1/4-dorset–1/4-suomenlammas	526	226	297	322
1/2texel–1/4suomenlammas–1/4oxford down	38	268	347	391
3/4oxford down–1/4suomenlammas	30	302	348	374

Punnitukset ovat tärkein mittari niin jalostuksessa kuin ruokinnan seurannassa

Tallennettujen karitsapainojen määrä lisääntyi viimevuodesta 3 pv painoissa, kuuden viikon painojen punnitusten määrä laski hieman, kuitenkin neljän kuukauden tulosten määrä pysyi edellisen vuoden tasolla. Karitsapainoissa korkein keskiarvo pysyi suffolkilla 6,15 kilon tuloksella. Parhaan 10 % ryhmässä korkeimman painon tavoittivat myös suffolk karitsat tuloksella 8,36 kg. Kolmenpäivän tavoitepainoina voitaneen pitää alkuperäisroduilla 3–5 kg ja liharoduilla 4–7 kiloa riippuen uuhien koosta. Kuudenviikonpainoissa suffolk nousi ykköspaikalle tuloksella 20,55. Neljän kuukauden painoissa suffolk säilytti ykköspaikkansa tulosten noustessa edellisestä vuodesta parilla kilolla 44,1–53,4–55,5kg.

Punnitukset ovat tärkein mittari niin jalostuksessa kuin ruokinnan seurannassa. Tilastoihin on julkaistu kaikki puhdasrotuiset, joilla on tuloksia sekä risteytyksistä ne, joiden määrät ovat isoimmat. Kolmenpäivän paino kuvaa hyvin uuhien ruokinnan onnistumista tiineyden lopulla. Karitsan sopiva koko antaa hyvät edellytykset karitsointien onnistumiseen ja myös karitsan alkukasvatukseen. Kuudenviikonpainolla (42 pv) mitataan uuhien maidontuotantoa ja karitsan alkukasvatuksen onnistumista. Neljän kuukauden paino (120 pv) mittaa karitsoiden kasvukykyä ja ruokinnan onnistumista. Parhaat karitsat lähtevät teuraaksi tämän punnituksen jälkeen tilakohtaisista tavoitteista ja rotuvalinnoista riippuen. Yleensä jalostuseläinvalinnat tehdään myös 4 kuukauden punnituksen yhteydessä 90–150 pvä. Rajatulla punnitusvälillä tehdyt painot korjataan laskennallisesti (ohjelman kaavalla) vertailukelpoiksi tuloksiksi.

PROAGRIAN LAMMAS- JA VUOHITIIMI

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

Toimistojen yhteystiedot: www.proagria.fi

UUSIMAA, PIRKANMAA, VARSINAIS-SUOMI, SATAKUNTA JA HÄME SEKÄ KYMENLAAKSO JA ETELÄ-KARJALA

E = Etelä-Karjala, H = Häme, K = Kymenlaakso, P = Pirkanmaa, U = Uusimaa

TUOTANTOASIAANTUNTIJAT

Kaie Ahlskog, p. 0400 731 811, *Marja Jalo*, p. 040 572 8387
tallennukset ja todistukset: *Merja Hietamäki*, p. 050 345 5449

TALOUSASIAANTUNTIJAT

Etelä-Suomi: *Anna Turunen*, p. 040 595 7543
Länsi-Suomi: *Veli-Matti Jalli*, p. 040 649 2957

INVESTOINTIPALVELUN YHTEYSHENKILÖT

Etelä-Suomi: *Osmo Piekkari*, p. 040 709 2471 (H), *Jarmo Keskinen*, p. 0400 461 712 (U),
Tatu Rantanen, p. 040 595 1421 (K), *Juha Tynkkynen*, p. 0400 358 667 (E),
Katri Myrsky, p. 050 518 4611 (P)

NURMENTUOTANNON ASIAANTUNTIJAT

Etelä-Suomi: *Asko Laapas*, p. 040 721 9991 (E, K), *Tuomas Granni*, p. 0400 859 339 (H),
Esko Havumäki, p. 040 742 4981 (P), *Henna Aapro*, p. 043 824 9400 (H, K, U),
Ville Alitalo, p. 040 148 8996 (H, U)
Länsi-Suomi: *Anu Ellä*, p. 040 180 1260, *Riikka Mäkilä*, p. 040 180 1560

RAKENNUSSUUNNITTELU JA ENERGIA-ASIAT

Etelä-Suomi: *Marjo Koski-Laulaja*, RA, p. 043 824 9089

KAINUU, POHJOIS-KARJALA JA POHJOIS-SAVO

TUOTANTOASIAANTUNTIJAT

Sari Heltä, p. 040 593 7528, *Milla Sirviö* (Kainuu), p. 043 827 2999

NURMENTUOTANNON ASIAANTUNTIJAT

Jenni Naukkarinen p. 040 179 5001, *Kaisa Matilainen*, p. 040 301 2423

TALouden HALLINTA JA INVESTOINNIT

Petri Lappi, p. 043 827 3333

ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAA, KESKI-SUOMI, ÖSTERBOTTENS SVENSKA LANTBRUKSSÄLLSKAP

TUOTANTOASIAANTUNTIJAT

Milla Alanco-Ollqvist p. 040 706 0558, *Sini Sillanpää*, p. 043 825 0526

MUUT ASIAANTUNTIJAT

Keski-Pohjanmaa: TALOUS *Teemu Kinnunen*, p. 040 534 2166,
NURMI *Sari Harju*, p. 040 523 4114, **LUOMU** *Jari Tikkanen*, p. 0400 162 147
Keski-Suomi: TALOUS *Hannu Laitinen*, p. 0400 321 907,
NURMI *Juhani Peltola*, p. 043 826 9719
Österbotten: TALOUS *Tor-Erik Asplund*, p. 050 386 5922
Etelä-Pohjanmaa: TALOUS *Marjut Viitasalo*, p. 040 353 0227,
LUOMU *Essi Tarsia*, p. 043 826 6769, **NURMI** *Sari Vallinhevi*, p. 040 076 4217

RAKENNUSSUUNNITTELU

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa: *Elina Tiinanen*, RI, p. 040 560 9038
Keski-Suomi: *Tapio Myllylä*, RI, p. 043 824 8504

POHJOIS-POHJANMAA JA LAPPI

TUOTANTOASIAANTUNTIJAT

Milla Sirviö, p. 043 827 2999 (*Heini Rautiola* on äitiyslomalla)
Johanna Alamikkotervo, p. 041 459 6657 (uä-mittaukset, Lapin alue)

MUUT ASIAANTUNTIJAT

Pohjois-Pohjanmaa: **LUOMU** *Anna-Leena Vierimaa*, p. 0400 138 733,
TALOUS *Esko Viitala*, p. 0400 286 033
Lappi: TALOUS *Pekka Kummala*, p. 0400 260 103

ÅLAND

Ålands Hushållningssällskap, *Carin Ekström*, p. 018 329 680
tai +358 457 342 1040, carin.ekstrom@landsbygd.ax

Föreningen Ålandsfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat) *Majja Häggblom*, majja.h@maijas.ax, p./tel 040 742 8967

PROAGRIA KESKUSTEN LIITTO

Lammastalouden asiantuntijat
Milla Alanco-Ollqvist ja *Kaie Ahlskog*

7a. Parhaat pässit roduittain kasvuindeksin mukaan (jälkeläisiä vähintään 20 kpl)

Sijoitus	Jalostaja	Käyttötila vuonna 2018	EU-tunnus	Isä-linja	Nimi	Synt. aika	Kasvu-indeksi	4 kk jälk. lkm
SUOMENLAMMAS								
1.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Rahkala Sanna	FI000025088702	6	Rantamaan Alvari	2010	140	110
2.	Westersträhle Mikael	Mty Hukkanen Juha, Mari ja Ville	FI000025718935	81	Neumann	2016	137	50
3.	Pelson vankila	Pelson vankila	FI000025019630	34	Pelson Rölli	2010	136	68
4.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Alamikkotervo Ari ja Johanna	FI000025785505	8	Rantamaan Orvo	2016	134	41
5.	Laine Peppi	Laine Peppi	FI000025709834	–	Aleksi	2016	133	60
6.	Helsingin Kaupunki	Männistö Paula	FI000025289234	21	Pikku Pessi	2016	131	217
7.	Ingo Henrik ja Ulvo Hannele	Hytönen Liisa	FI000025245024	14	Ingon Nalle	2012	129	24
8.	Koro Juha ja Snellman Nina	Koro Juha ja Snellman Nina	FI000025829280	12	Ylä-Härkösen Jope	2017	126	34
8.	Miikkulainen Sami ja Riikka	Ollqvist Christer	FI000025595904	8	Mäkitalon Maisteri	2015	125	75
10.	Lohva Niina ja Ismo	Keränen Sirpa ja Esa	FI000025558887	15	Lahtelan Elho	2015	125	83
KAINUUNHARMAS								
1.	Keränen Sirpa ja Esa	Leppänen Helinä	FI000020052586	I.	Jokirannan Cesar	2012	129	97
2.	Lehtonen Tero ja Sirpa	Lehtonen Tero ja Sirpa	FI000025492696	L	Lammastarhan Ville	2014	125	48
3.	Syrjälä Tatu	Virranniemi Silja	FI000025262270	A	A.Kupsalan Vitonen	2012	123	117
4.	Mikkonen Anja	Ollila Risto Antero	FI000020043509	I	Simppea	2013	120	23
4.	Leppänen Helinä	Jaakola Sari	FI000025593178	R	Noittaaan Ilkka	2015	120	58
4.	Polso Eero ja Kaija	Mäkelä Maarit	FI000020045108	P	P. Pekka	2012	120	86
7.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025461475	A	Noittaaan Älinä	2014	119	26
7.	Männistö Paula	Männistö Paula	FI000025439633	L	LP21	2014	119	29
7.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025292669	P	Grammari	2013	119	56
7.	Luukkonen Mika oy	Helasmo Jonna	FI000025297957	P.	P. Laurilan Mustafa	2013	119	124
TEXEL								
1.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025188675	DK	TÄPLÄ Roope	2012	139	56
2.	Kovala Urpo	Nylund Timo	FI000025297299	DB	BÖRJE	2012	130	250
3.	Kiiski Paula	Näykki Lasse	FI000025471398	DJ	Osmo Prellu	2014	122	105
4.	Mikkonen Sarita	Mikkonen Sarita	FI000025593619	UKR	Suosaaren Real Deal	2015	121	24
5.	Sipilä Kalle ja Mirkku	Sipilä Kalle ja Mirkku	FI000025450030	DK	KODA	2013	120	76
6.	Mikkonen Sarita	Kuusaja Tuukka	FI000025350907	DAF	Suosaaren Frans	2014	119	134
7.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025267933	DK	Jätti CO	2013	117	84
8.	Pohjasenaho Rauno ja Arja	Rantamaa Keijo	FI000025666894	DV	Iisakki	2015	116	29
8.	Pohjasenaho Rauno ja Arja	Lundgren Kati	FI000025666994	DAF	Danny	2015	116	43
8.	Pohjasenaho Rauno ja Arja	Kantola Ilkka	FI000025667028	DN	Iso Rane	2015	116	45
8.	Mikkonen Sarita	Hiipakka Pekka	FI000025593670	UKR	Suosaaren Robert	2016	116	137
OXFORD DOWN								
1.	Sirola Outi	Sirola Outi	DK002338502385	R	Sirolan Rudolf	2014	129	82
2.	Sirola Outi	Sirola Outi	UK014585700145	S	Weeton Superman	2016	125	36
3.	Nylund Timo	Nylund Timo	FI000025317664	A	Arman	2013	124	20
4.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025259914	A1	A1-NADAV	2012	121	25
5.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI00002368326	B1	B1-LEXUS	2011	118	45
6.	Sirola Outi	Sirola Outi	UK014585700134	T	Weeton Travis	2016	116	24
7.	Sirola Outi	Summanen Asko	FI000025501036	N	Sirolan Nathan	2014	115	42
8.	Sirola Outi	Enberg Hannele	FI000025501062	N	N-NINJA	2014	112	30
9.	Toivonen Anne & Kalevi	Nylund Timo	FI00002024217	A	Isäntä	2011	111	122
10.	Sirola Outi	Helttunen Saija	FI000025346820	M	Sirolan Max	2013	110	56
AHVENANMAANLAMMAS								
1.	Schutten Mia	Sikka Katja	FI000000235370	1	Isor	2004	116	62
2.	Launo Mikko ja Toivonen Nina	Launo Mikko ja Toivonen Nina	FI000025014934	4	Yrjö	2010	113	48
3.	Sikka Katja	Sipilä Kalle ja Mirkku	FI000025327222	2	Dino	2013	111	41
4.	Juhola Jari	Aholaidan tila	FI000020056265	5	Ali-Unkin Frederik	2013	106	41
5.	Juhola Jari	Silokangas Kaarlo	FI000025256023	8	Ali-Unkin Konrad	2013	105	43
6.	Lindberg Antonia	Sikka Katja	FI000023742484	4	Alfred	2012	101	69
DORSET								
1.	Westersträhle Mikael	Norrback Bengt	FI000025718860	B	BU.Napoleon	2016	132	27
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500617	U	UH.Liru	2014	129	99
3.	Westersträhle Mikael	Rantamaa Keijo	FI000025718858	B	BA.Neptunus	2016	123	26
4.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500528	F	FN.Lancelot	2014	119	25
5.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025525572	A	AA.Laika	2014	116	108
6.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025718849	H	HE.Nero	2016	109	59
7.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574764	B	BN.MARS	2015	107	38
8.	Westersträhle Mikael	Pesonen Helena	FI000025500564	B	BA.Lennart	2014	106	72
9.	Westersträhle Mikael	Punkka Altti	FI000025261259	F	FA.Jakob	2012	103	152
10.	Westersträhle Mikael	Hämäläinen Martti ja Väänänen Minna	FI000025188512	A	AH.likka "Väänänen"	2011	102	110
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025261193	U	UU. Jari	2012	102	136
RYGJA								
1.	Kovala Urpo	Fredin Viola ja Kalevi	NO273231650122	NB	NB WALDEMAR	2015	116	36
2.	Tuomola Sakari	Tuomola Sakari	FI000025889188	DD	Mara	2017	114	48
3.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025144661	DD	Daniel	2012	110	27
4.	Kovala Urpo	Fredin Viola ja Kalevi	FI000025297327	GD	Käre	2013	101	28

7b. Parhaat uuhet roduittain kasvuindeksin mukaan

Sijoitus	Jalostaja	Käyttötila vuonna 2018	EU-tunnus	Isä- linja	Nimi	Synt. aika	Kasvu- indeksi	4 kk jälk. lkm
SUOMENLAMMAS								
1.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI00001014066	6	–	2009	144	5
2.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000020052190	18	–	2012	141	8
3.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249147	12	–	2011	140	10
4.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249173	12	–	2011	139	11
5.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249177	12	–	2011	138	1
5.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249148	12	–	2011	138	5
5.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249091	12	–	2011	138	10
5.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249121	6	–	2011	138	13
9.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249092	12	–	2011	136	11
10.	Ingo Henrik ja Ulvo Hannele	Ingo Henrik ja Ulvo Hannele	FI000025462982	3	Lilja	2014	135	7
10.	Mäkelä Ulla ja Antti	Mäkelä Ulla ja Antti	FI000025529745	18	Muru	2014	135	8
10.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Lääkkö Erkki ja Ritva	FI000025249128	12	–	2011	135	14
KAINUUNHARMAS								
1.	Jaakola Sari	Jaakola Sari	FI000025306726	T	T. Jalovilla	2012	135	8
2.	Niemeläinen Pekka	Niemeläinen Pekka	FI000025518168	R	Niemelän R. Eila	2015	129	6
3.	Virranniemi Silja	Virranniemi Silja	FI000025320920	A	Johonan Anniina	2013	128	9
4.	Helasmo Jonna	Helasmo Jonna	FI000025530403	P	Pietilän Makeainen	2015	127	2
4.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025593346	I.	Izbrannitsa	2016	127	3
4.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025292825	I	Zulku	2013	127	18
7.	Koivula Risto ja Joki-Kouhia Marjo	Koivula R. ja Joki-Kouhia M.	FI000025647804	R	R.Kiviniemen Runo	2016	126	1
7.	Koivula Risto ja Joki-Kouhia Marjo	Koivula R. ja Joki-Kouhia M.	FI000025586266	P	Kiviniemen Pihla	2015	126	6
9.	Jaakola Sari	Jaakola Sari	FI000025699243	A	A. Ompelus	2017	125	2
9.	Virranniemi Silja	Virranniemi Silja	FI000025504382	A	Johonan Cute	2015	125	6
TEXEL								
1.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025483231	J	–	2014	145	3
2.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000000151355	L	–	2006	137	9
3.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025188836	DK	–	2012	134	9
4.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025702036	DK	–	2017	133	1
5.	Dahlin Lisbet ja John	Ollqvist Christer	FI000025706571	UKR	–	2017	130	1
5.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025812571	J	–	2017	130	1
7.	Muurinen Leena ja Ari	Muurinen Leena ja Ari	FI000025629056	DAF	–	2016	129	1
7.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025702029	UKR	–	2017	129	2
7.	Ollqvist Christer	Kohmo Hannu	FI000025483225	J	LILLO	2014	129	3
7.	Muurinen Leena ja Ari	Muurinen Leena ja Ari	FI000025486337	DAF	–	2015	129	5
OXFORD DOWN								
1.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025501116	Mc	NULL	2015	122	2
1.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000002365426	A2	A2-JASMIN	2009	122	12
3.	Sirola Outi	Maria ja Juha Hankilanoja	FI000025501076	N	Nadia	2014	121	4
4.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025464480	A1	A1-RIHANNA	2016	120	1
5.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025464494	A1	A1-REA	2016	119	3
6.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025596653	Re	Sirolan Ronja	2016	118	1
6.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025259770	CI	MABEL	2012	118	7
6.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025028041	C	Laila	2009	118	9
9.	Maria ja Juha Hankilanoja	Maria ja Juha Hankilanoja	FI000025576862	M	Hankilan Maru	2016	117	3
9.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000002366438	B1	B1-LALITA 2	2011	117	11
AHVENANMAANLAMMAS								
1.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025193563	1	Ibabe b	2011	147	5
2.	Launo Mikko ja Toivonen Nina	Launo M. ja Toivonen N.	FI000025103343	–	Ketzia	2010	139	5
3.	Launo Mikko ja Toivonen Nina	Launo M. ja Toivonen N.	FI000025210158	7	Selma	2011	138	3
3.	Nieminen-Luotola Eeva-Marja	Nieminen-Luotola E.-M.	FI000025544045	4	Vanilja	2014	138	6
5.	Silokangas Kaarlo	Silokangas Kaarlo	FI000025624560	8	Söpö	2016	135	1
6.	Häggblom Maija och Jan	Sikka Katja	FI000000374244	–	Jutta	2006	134	3
7.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025327268	2	Keluna d	2013	132	2
8.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025095534	–	H b	2010	130	1
8.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025327243	2	Karma d	2013	130	3
8.	Aholaidan tila	Aholaidan tila	FI000025042656	4	Aholaidan HILLA	2013	130	6
DORSET								
1.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025807055	U	–	2017	141	2
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025807136	U	–	2017	132	1
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025807078	U	–	2017	132	1
4.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025807100	U	–	2017	128	1
5.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574858	A	AU.Meera	2015	126	5
6.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574897	F	FA. Helmin tytär	2015	125	5
7.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025807101	U	–	2017	124	1
8.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500674	B	Lilian	2014	122	5
8.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025261118	U	UN. Jimelda	2012	122	7
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574815	F	FA. 58 tytär	2015	119	1
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025349799	U	UF. Kiki	2013	119	9
RYGJA								
1.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025297320	F	–	2013	125	6
2.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025297328	F	–	2013	113	2
3.	Fredin Viola ja Kalevi	Äijälä Hanna ja Virtanen Jouni	FI000025276708	B	Hilja	2012	112	7
4.	Nylund Timo	Nylund Timo	FI000025317677	DD	Dooris	2013	111	8
5.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025759765	E	–	2016	110	1
5.	Nylund Timo	Nylund Timo	FI000025530553	DD	Paula	2014	110	2
7.	Äijälä Hanna ja Virtanen Jouni	Äijälä Hanna ja Virtanen Jouni	FI000025585760	C	Mulberry	2015	109	1
7.	Äijälä Hanna ja Virtanen Jouni	Äijälä Hanna ja Virtanen Jouni	FI000025346518	C	Liitu	2014	109	4
9.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025644447	B	–	2016	108	1
9.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025453677	C	–	2014	108	2

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle suffolkin tiedoilla.

7b. Parhaat uuhet roduittain kasvuindeksin mukaan, jatkuu ed. sivulta

SUFFOLK									
1.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295176	K	Davida	2015	122	3	
2.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295137	–	Chelsea	2014	115	4	
3.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295140	–	Christine	2014	114	5	
4.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295177	K	Dainah	2015	110	2	
5.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295127	K	Briane	2013	108	5	
6.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295206	K	Dido	2015	107	2	
7.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295136	–	Coral	2014	106	5	
8.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025710695	–	Eliza	2016	105	1	
8.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295196	–	Denise	2015	105	3	
8.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	FI000025295201	K	Debby	2015	105	4	
8.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander Juha ja Hannele	DK008255000440	B	Angeline	2011	105	8	

Taulukko 8a. Parhaat pässit roduittain lihantuotantoindeksin (väh. 100) mukaan (väh. 20 jälk.)

Sijoitus	Jalostaja	Käyttötila vuonna 2018	EU-tunnus	Isä-linja	Nimi	Synt. aika	Indeksit			Jälk. lkm
							Lihan-tuotanto	Lihak-kuus	Elävä-EUROP	
SUOMENLAMMAS										
1.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Rahkala Sanna	FI000025088702	6	Rantamaan Alvari	2010	136	103	103	30
2.	Helsingin Kaupunki	Männistö Paula	FI000025289234	21	Pikku Pässä	2012	128	107	105	52
3.	Miikkulainen Sami ja Riikka	Ollqvist Christer	FI000025595904	8	Mäkitalon Maisteri	2015	127	109	127	72
4.	Väinölä Päivi	Ihalainen Jyrki	FI000025564311	43	Väinölä Kesämies	2016	124	125	97	22
4.	Lääkkö Erkki ja Ritva	Alamikkotervo A. ja J.	FI000025785505	8	Rantamaan Orvo	2016	124	96	122	41
6.	Koro Juha ja Snellman Nina	Koro J. ja Snellman N.	FI000025829280	12	Ylä-Härkösen Jope	2017	122	97	108	34
7.	Väinölä Päivi	Väinölä Päivi	FI000025319016	43	Kookos	2014	121	115	103	28
8.	Ingo Henrik ja Ulvo Hannele	Ingo H. ja Ulvo H.	FI000025612286	21	Ingon Tyson	2015	119	113	106	50
8.	Westersträhle Mikael	Hoffström Joakim	FI00002552576	80	Loisto	2014	119	118	124	71
8.	Mty Hukkanen Juha, Mari ja Ville	Suhonen Laura	FI000025104293	6	Valle	2011	119	116	116	106
8.	Heltelä Sari	Väinölä Päivi	FI000025239857	43	ASKOLAN JYSKY	2012	119	108	105	134
KAINUUNHARMAS										
1.	Pelson vankila	Lohva Niina ja Ismo	FI000025498151	T	Pelson Näkki	2014	121	118	106	107
2.	Polso Eero ja Kaija	Mäkelä Maarit	FI000020045108	P	P. Pekka	2012	119	103	100	68
2.	Keränen Sirpa ja Esa	Jaakola Sari	FI000025136101	T	Arvilan Tuhti	2010	119	111	114	214
4.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025703022	A	Noittaan Jazz	2016	117	130	123	25
5.	Luukkonen Mika oy	Helasmo Jonna	FI000025297957	P	P. Laurilan Mustafa	2013	115	97	101	36
5.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025292669	P	Grammari	2013	115	99	103	56
7.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI00002553368	T	Uunijuusto	2012	114	111	102	31
7.	Lohva Niina ja Ismo	Hokkanen Terhi	FI000025543929	A	Lahtelan Esso	2015	114	114	120	42
7.	Leppänen Helinä	Jaakola Sari	FI000025593178	R	Noittaan Ilkka	2015	114	98	110	58
10.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025461472	P	Ötökkä	2014	112	105	115	56
TEXEL										
1.	Mikkonen Sarita	Ollqvist Christer	FI000025200640	DB	Suosaaren Playboy	2012	124	125	104	129
2.	Ahola Veli	Harju Tuomo	FI000025479111	DB	AHMED	2015	120	112	102	22
3.	Leinonen Lauri	Airaksinen Helena ja Joni	FI000025554484	DS	DS. Game of Scandic	2014	118	118	112	26
4.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025267933	DK	Jätti CO	2013	116	110	101	49
5.	Kiiski Paula	Ollqvist Christer	FI000025471408	UKR	Onslow Prellu	2014	113	105	98	91
6.	Mikkonen Sarita	Äijälä H. ja Virtanen J.	FI000025350880	DAF	Suosaaren Thor	2013	112	131	117	23
6.	Mikkonen Sarita	Airaksinen Helena ja Joni	FI000025593598	DS	Suosaaren Gladiator	2015	112	120	115	24
8.	Mikkonen Sarita	Sihvonen K. ja Syrjälä H.-P.	FI000025539627	UKR	Suosaaren Big Ben	2015	111	108	107	153
9.	Mikkonen Sarita	Mikkonen Sarita	FI000025593619	UKR	Suosaaren Real Deal	2015	110	93	94	24
10.	Kohmo Hannu	Kohmo Hannu	FI000025166825	DJ	HERCULES	2010	108	114	114	21
10.	Kiiski Paula	Näykki Lasse	FI000020045404	DEP	Makke Prellu	2012	108	112	110	24
OXFORD DOWN										
1.	Sirola Outi	Sirola Outi	DK002338502385	R	Sirolan Rudolf	2014	137	119	106	84
2.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025259914	A1	A1-NADAV	2012	127	112	98	25
3.	Sirola Outi	Vikström Heli	FI000025346838	B	Boy	2013	124	127	105	127
4.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025501035	N	Sirolan Nooa	2014	123	124	119	26
5.	Sirola Outi	Summanen Asko	FI000025501036	N	Sirolan Nathan	2014	121	114	117	21
6.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025259893	B2	B2-MARKUS	2012	117	124	114	24
7.	Enberg Hannele	Maria ja Juha Hankilanoja	FI000025464366	F	PRINCE	2015	116	111	104	65
8.	Sirola Outi	Enberg Hannele	FI000025501062	N	N-NINJA	2014	111	105	123	30
9.	Sirola Outi	Helttunen Saija	FI000025346820	M	Sirolan Max	2013	110	98	95	28
9.	Salonen Marjatta	Sirola Outi	FI00002023603	F	Frodo	2009	110	112	107	224
10.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI00002367453	CI	JACK	2009	111	97	83	27
DORSET										
1.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025718849	H	HF. Nero	2016	124	126	122	30
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500528	F	FN.Lancelot	2014	112	97	98	24
3.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574764	B	BN.MARS	2015	110	103	97	38
4.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI00002525572	A	AA. Laika	2014	109	91	85	49
5.	Westersträhle Mikael	Pesonen Helena	FI000025500564	B	BA. Lennart	2014	108	97	90	71
6.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500617	U	UH. Liru	2014	107	77	81	46
7.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025261193	U	UU. Jari	2012	105	100	80	76
8.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500557	H	HU. Ludwig	2014	104	113	102	50
9.	Westersträhle Mikael	Pesonen Helena	FI000025500563	H	HA. Lalli	2014	102	105	104	22
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025349707	F	FN. Ken	2013	100	108	113	48
RYGJA										
1.	Fredin Viola ja Kalevi	Kovala Urpo	FI000025197201	A	BOND	2011	113	114	111	21
2.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025144661	DD	Daniel	2012	109	98	109	21
SUFFOLK										
1.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025806749	NULL	APH. Su Franco	2017	123	109	113	27
2.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	DK002131900405	K	NULL	2011	111	105	115	67
3.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295133	NULL	Charles	2014	108	92	97	22
4.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295141	NULL	Christian	2014	106	99	109	39
5.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295160	B	Cliff	2014	100	105	87	41

8b. Parhaat uuhet roduittain lihantuotantoindeksin (väh. 100) mukaan (väh. 20 jälk.)

Sijoitus	Jalostaja	Käyttötila v. 2018	EU-tunnus	Isä-linja	Nimi	Synt. aika	Indeksit			Jälk. lkm
							Lihan-tuotanto	Lihak-kuus	Elävä-EUROP	
SUOMENLAMMAS										
1.	Alamikkotervo Ari ja Johanna	Alamikkotervo A. ja J.	FI000025709201	17	Vanhalan Nauku	2016	134	126	118	2
2.	Helasmo Jonna	Helasmo Jonna	FI000025778356	1	Pietilän OiBeibi	2017	131	128	113	1
3.	Väinölä Päivi	Väinölä Päivi	FI000025711012	12	Väinölään Roosa	2016	129	122	105	1
3.	Lintunen Ann-Mari	Lintunen Ann-Mari	FI000025728749	80	Joetar	2016	129	129	127	4
3.	Alamikkotervo Ari ja Johanna	Alamikkotervo A. ja J.	FI000025275862	21	Vanhalan Kultakutri	2013	129	117	135	14
3.	Alamikkotervo Ari ja Johanna	Alamikkotervo A. ja J.	FI000025105304	43	Vanhalan Hertta	2010	129	121	138	18
7.	Mty Hukkanen J., M. ja V.	Mty Hukkanen J., M. ja V.	FI000025589323	65	Oili	2015	127	116	118	2
7.	Lohva Niina ja Ismo	Lohva Niina ja Ismo	FI000025558941	15	Lahtelan Ekatyttö	2015	127	113	104	3
7.	Alamikkotervo Ari ja Johanna	Alamikkotervo A. ja J.	FI000025486715	15	Vanhalan Lane	2014	127	120	124	7
10.	Alamikkotervo Ari ja Johanna	Alamikkotervo A. ja J.	FI000025275919	43	Vanhalan Kaunokki	2013	126	123	131	10
KAINUUNHARMAS										
1.	Jaakola Sari	Jaakola Sari	FI000025306726	T	T. Jalovilla	2012	131	103	96	5
2.	Koivula R. ja Joki-Kouhia M.	Koivula R. ja Joki-Kouhia M.	FI000025586266	P	Kiviniemen Pihla	2015	127	107	102	5
3.	Koivula R. ja Joki-Kouhia M.	Koivula R. ja Joki-Kouhia M.	FI000025647804	R	R.Kiviniemen Runo	2016	125	103	104	1
3.	Iso-Junno Hannu ja Pirjo	Iso-Junno H. ja P.	FI000025272621	–	–	2012	125	132	109	8
5.	Helasmo Jonna	Helasmo Jonna	FI000025530379	P	Pietilän Laura	2014	124	130	110	1
5.	Leppänen Helinä	Jaakola Sari	FI000025593254	T	Noittaaan Hamppu	2015	124	121	111	2
5.	Tavia Satu	Tavia Satu	FI000025441711	I	I. Linnea	2014	124	123	110	7
8.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025702920	R	Noittaaan Kirkas	2017	123	108	111	2
8.	Niemeläinen Pekka	Niemeläinen Pekka	FI000025591681	R	Niemelän R. Ernea	2015	123	115	117	2
8.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025499424	P	Yötönyö	2014	123	115	106	5
8.	Leppänen Helinä	Leppänen Helinä	FI000025461324	T	Noittaaan Glitteri	2013	123	109	106	10
TEXEL										
1.	Pohjasenaho Rauno ja Arja	Rantamaa Keijo	FI000025778601	DB	–	2016	131	133	121	2
2.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025483231	J	–	2014	130	103	93	3
2.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025483229	DB	–	2014	130	122	108	6
4.	Pohjasenaho Rauno ja Arja	Rantamaa Keijo	FI000025778618	DB	6.0	2016	128	134	124	2
5.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025577944	DB	–	2016	126	122	105	2
5.	Pohjasenaho Rauno ja Arja	Rantamaa Keijo	FI000025778621	DB	–	2016	126	123	113	3
7.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025577950	DB	–	2016	125	117	102	1
8.	Pohjasenaho Rauno ja Arja	Rantamaa Keijo	FI000025778625	DB	–	2016	124	119	114	2
9.	Ollqvist Christer	Ollqvist Christer	FI000025335892	DB	–	2013	123	117	107	6
9.	Mikkonen Sarita	Lundgren Kati	FI000025485560	DAF	Suosaaren Vicky	2014	123	123	117	6
OXFORD DOWN										
1.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025202525	Cd	Sera	2012	132	125	108	6
2.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025464480	A1	A1-RIHANNA	2016	130	118	107	1
2.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025596623	Ra	–	2016	130	123	113	2
4.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025501211	Gf	–	2015	129	127	103	4
5.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025712635	Rf	–	2016	128	120	111	2
6.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025501116	Mc	–	2015	126	111	106	2
6.	Enberg Hannele	Enberg Hannele	FI000025464479	A1	A1-RUTH	2016	126	118	103	2
6.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025596591	Rd	Sirolan Riia	2016	126	123	107	2
9.	Sirola Outi	Sirola Outi	FI000025596590	Rd	Sirolan Rita	2016	125	120	112	2
9.	Hankilanoja Maria ja Juha	Hankilanoja M. ja J.	FI000025576884	M	Hankilan Martina	2016	125	119	116	3
AHVENANMAANLAMMAS										
1.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025193563	1	lbabe b	2011	123	95	97	3
2.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025327243	2	Karma d	2013	117	102	100	3
2.	Aholaidan tila	Aholaidan tila	FI000025042652	4	Aholaidan ELISABET	2012	117	117	103	8
4.	Aholaidan tila	Aholaidan tila	FI000025492471	4	Aholaidan INGRID	2014	116	107	109	3
4.	Aholaidan tila	Aholaidan tila	FI000025042657	5	Aholaidan HENRIETTA	2013	116	113	96	10
6.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025327268	2	Keluna d	2013	113	94	89	2
6.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025327289	2	Kahvatlus e	2013	113	99	101	2
6.	Aholaidan tila	Aholaidan tila	FI000025492474	5	Aholaidan ISLA	2014	113	122	109	5
6.	Aholaidan tila	Aholaidan tila	FI000025042642	4	Aholaidan AURORA	2011	113	113	95	11
10.	Sikka Katja	Sikka Katja	FI000025327277	2	Kylläs d	2013	111	100	94	2
DORSET										
1.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025261118	U	UN. Jimelda	2012	125	111	91	7
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025719090	B	–	2016	120	114	101	1
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500674	B	Lilian	2014	120	104	99	2
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574811	F	FA. Hiljan tytär	2015	120	110	109	2
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574845	B	BH.	2015	120	116	112	2
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574897	F	FA. Helmin tytär	2015	120	100	90	3
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025500690	U	UA. Leenu	2014	120	111	98	5
2.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025261111	F	FN. Juliaana	2012	120	127	128	9
9.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025349827	U	UA. Kaya	2013	119	110	102	7
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025719071	H	–	2016	118	125	108	1
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574893	F	FA.	2015	118	107	97	2
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025574844	B	BH.	2015	118	115	107	3
10.	Westersträhle Mikael	Westersträhle Mikael	FI000025105579	A	AU.Helvi	2010	118	111	99	15
RYGJA										
1.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025453677	C	–	2014	126	116	116	1
2.	Fredin Viola ja Kalevi	Äijälä H. ja Virtanen J.	FI000025109728	DD	Daisy	2012	123	129	117	5
3.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025297320	F	–	2013	121	97	100	4
3.	Fredin Viola ja Kalevi	Äijälä H. ja Virtanen J.	FI000025276705	DD	Raisa	2012	121	130	128	8
5.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025759765	E	–	2016	119	107	108	1
5.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025644447	B	–	2016	119	107	100	1
7.	Penttinen Markku	Fredin Viola ja Kalevi	FI000001115347	F	LEMPi	2006	117	113	115	9
8.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025453616	DD	–	2014	116	112	114	1
8.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025144649	GD	Gitte	2012	116	116	109	1
8.	Kovala Urpo	Kovala Urpo	FI000025297269	GD	–	2012	116	108	107	3
8.	Fredin Viola ja Kalevi	Äijälä H. ja Virtanen J.	FI000025109730	DD	Darja	2012	116	124	114	6

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle suffolkin tiedoilla.

8b. Parhaat uuhet roduittain lihantuotantoindeksin mukaan, jatkuu ed. sivulta

SUFFOLK										
1.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295206	K	Dido	2015	130	132	118	2
2.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295124	K	Brenda	2013	123	131	125	8
3.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025710683	–	Elvira	2016	119	126	124	1
4.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	DK006464100336	T	Sarah	2011	116	120	104	3
5.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	DK008255000440	B	Angeline	2011	114	112	111	8
6.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295241	–	Ella	2016	111	111	114	2
7.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295195	K	Darlene	2015	109	110	107	4
7.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295140	–	Christine	2014	109	93	101	5
9.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025710685	–	Eva	2016	107	105	98	2
9.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295176	K	Davida	2015	107	91	110	3
9.	Moisander Juha ja Hannele	Moisander J. ja H.	FI000025295121	K	Barbara	2013	107	108	105	6

Taulukko 9. Tilojen tuotostiedot v. 2019, paremmuusjärjestys 6 viikon karitsatuotosten perusteella (yli 2-vuotiaat uuhet)

Sijoitus	Tila	Tuotos- uuhia, kpl	Karit- soineita uuhia, kpl	Karitsointi- kertoja	Synt. karit- soita, kpl	Eloon karit- soita, kpl	Karitsa- tuotos/ uuhi, kg	6 vko paino, kg
KATRASKOKO: 10-29								
1.	Jaatinen Marjatta	14	14	14	41	39	45	17
2.	Tavia Satu	16	16	16	50	47	44	15
3.	Santanen Timo ja Seikku Outi	13	13	14	44	40	42	15
4.	Rautio Anni Emilia	26	26	32	88	80	41	16
5.	Sjöberg Maria	25	25	27	78	71	40	16
5.	Hoffström Joakim	19	19	20	53	52	40	15
7.	Koivula Risto ja Joki-Kouhia Marjo	23	23	24	68	59	38	17
8.	Ohukainen Jari	29	29	31	74	68	35	16
9.	Pesonen Helena	16	16	16	32	30	34	19
9.	Rosvall Heli	13	13	13	19	19	34	24
KATRASKOKO: 30-49								
1.	Pikkujämsä Juho	36	36	38	120	116	46	15
2.	Balk Raija	33	33	33	98	93	45	15
3.	Lintunen Ann-Mari	44	44	44	127	117	43	16
4.	Koro Juha ja Snellman Nina	41	41	45	132	113	41	16
5.	Kurtti Johanna	39	39	39	111	109	39	14
6.	Punkka Altti	40	40	40	115	99	38	16
7.	Aholaidan tila	49	49	50	127	125	36	15
8.	Vikström Heli	41	41	41	79	76	35	19
9.	Kiiski Paula	36	36	37	71	66	33	17
10.	Enberg Hannele	39	39	40	65	64	31	19
KATRASKOKO: 50-99								
1.	Ruuska Mirja	84	84	84	261	239	41	14
2.	Lohva Niina ja Ismo	55	55	55	125	117	37	16
3.	Sorsa Ritva	52	52	55	161	138	36	14
3.	Ahola Veli	75	75	77	123	119	36	23
5.	Äström Anna-Maria	63	63	63	175	154	35	14
5.	Mäkelä Ulla ja Antti	85	85	85	211	202	35	16
7.	Kangasvieri Mika ja Mattila Marianne	50	50	52	142	117	34	15
7.	Viitaniemi Janne ja Miila	90	90	90	245	223	34	14
7.	Moisander Juha ja Hannele	52	52	55	96	94	34	20
7.	Ingo Henrik ja Ulvo Hannele	94	94	98	267	213	34	16
KATRASKOKO: 100-149								
1.	Laine Peppi	144	144	152	378	332	41	18
2.	Alamikkotervo Ari ja Johanna	102	102	108	312	284	39	15
3.	Seppälä Antti ja Mari	129	129	131	314	298	38	17
4.	Ollqvist Christer	123	123	132	282	258	36	18
4.	Iso-Junno Hannu, Pirjo	107	107	110	315	278	36	14
6.	Keränen Sirpa ja Esa	106	106	107	253	230	33	16
7.	Lääkkö Erkki ja Ritva	107	107	109	233	196	31	18
8.	Sirola Outi	129	129	137	247	227	30	19
8.	Leppänen Helinä	125	125	134	363	321	30	13
10.	Pelson vankila	100	100	112	299	219	28	15
KATRASKOKO: 150-								
1.	Parikka Pia ja Anssi	244	244	248	708	629	44	17
2.	Väinölä Päivi	224	224	230	602	552	37	15
3.	Westersträhle Mikael	177	177	181	397	373	35	17
4.	Rissanen Matti	191	191	199	379	360	33	18
5.	Jaakola Sari	157	157	178	439	359	27	14
5.	Hiiipakka Pekka	178	178	184	316	293	27	17
7.	Sihvonen Katja ja Syrjälä Hannu-Pekka	249	249	269	455	418	23	16

Tilakohtaisten tuotostietojen mukaan parhaat tilat palkitaan katraskokoluokittain aina Valtakunnallisten Lammaspäivien yhteydessä syksyllä.

Kantakirjaohjesäännöt on päivitetty

ProAgria Keskusten Liitto on yhteistyössä rotuyhdistyksien kanssa toimittanut päivitetty jalostusohjelmat Ruokavirastoon.

Kaie Ahlskog

ProAgria Keskusten Liitto

Jalostusjärjestöissä ja jalostuseläinten jalostusohjelmista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston Eläinjalostusasetuksessa. Eri rotujen kantakirjaohjesäännöt ovat ProAgrian nettisivuilla kaikkien jalostajien saatavilla.

Lampaiden kantakirja koostuu pääosastosta, joka jakaantuu perusluokkaan ja kolmeen arvoluokkaan, sekä yhdestä lisäosastosta, joka jakaantuu kolmeen sukupolviluokkaan.

Tullakseen hyväksytyksi kantakirjan pääosaston perusluokkaan, on eläimen rodun ominaispiirteiden lisäksi täytettävä kantakirjaohjesäännöissä listatut vaatimukset.

Kantakirjan pääosaston perusluokasta (WebLammas kk/nro merkintä 4) arvoluokkaan (1,2,3) eläin voi siirtyä jalostusarvostelun jälkeen. Jalostusarvostelu tehdään aikaisintaan 1–2 vuotiaalle eläimelle sen jälkeen, kun eläin on saanut tuotosseurantatuloksia.

Arvostelu tehdään tilalla tai arvostelutilaisuudessa. Eläimen arvoluokana käytetään arvioitavista osa-alueista muodostuvien luokkien keskiarvoa.

Lammasasiantuntijalla on työn helpottamiseksi käytössä Lampaiden kantakirjausmobiili. Myöhemmin omistajalle toimitetaan allekirjoitettu kantakirjatodistus.

Ennen arvoluokkaan siirtymistä arvostelutilaisuudessa, tilalla pitäisi etukäteen olla tiedossa, että lampaalle löytyvät vaaditut painot, esimerkiksi sukutodistukseen on koottu kaikki tiedot. Pässillä pitää olla emän tiedot tai tyttären tiedot (omat tulokset).

Paras tapa suorittaa arvostelu on oheisen kuvan kaltaisessa tilanteessa, missä pässi seisoo hyvin, on keritty ja rauhallinen. Eläintä on hyvä pitää

paikallaan riimuilla tai pääpidikkeellä mittojen ottamisen helpottamiseksi. Lammastila-asiantuntija antaa lisäohjeita.

Suomenlampaalla ja kainuunharmaalla villa-arvostelutiedot tulevat suoraan tietokannasta, jos 4 kk:n arvostelun yhteydessä on suoritettu myös ulkomuotoarvostelun ja lihamittauksen lisäksi villan luokittelu. Tuontiroduilla arvostellaan villan laatua yleisesti. 1. arvoluokan arvoon vaaditaan, että eläimen pään päällä on villa tai karvaa.

Jalostuseläinten arvostelu antaa jalostajille mahdollisuuden arvioida yhdessä asiantuntijan kanssa jalostuksen tavoitteita ja tuloksia. Uuhien arvostelussa pystytään arvioimaan jalostuspässien vaikutuksia katraaseen ja tuotantoon, myös ulkomuotoon ja rakenteeseen.

Arvostelun historiaa

Suomessa aloitettiin lampaiden arvostelu ja kantakirjaus jo vuonna 1922 ja vuohien vuonna 1928. Virallinen tuotannon tarkkailu aloitettiin vuonna 1948. Se oli kytketty tarkastusyhdistystoimintaan tai toteutettiin tarkkailupiireittäin siellä, missä tarkastusyhdistystoimintaa ei ollut.

Lampaiden kantakirjaamista on tehty kauan.

Esimerkki lampaiden kantakirjaan pääsyvaatimuksista vuonna 1950 (Lammastalous, no 1/1950)

Arvosteluperusteet olivat silloin: ulkomuoto, rakenne ja tyyppi, koko, villa, sikiävyys

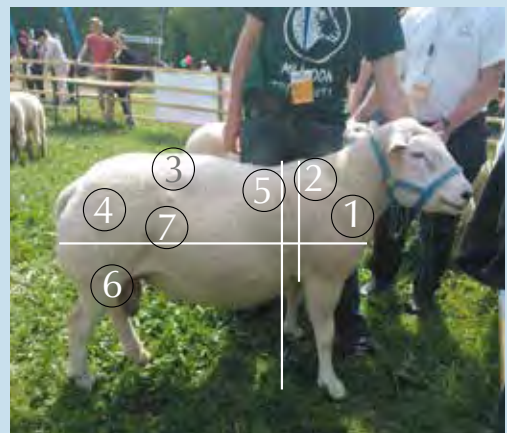
1. Hyvä ruumiinrakenne
2. Puhdas väri, mieluummin valkea, mutta muutkin värit, kuten musta, harmaa, ruskea ym. kelpaavat
3. Että uuhi kerran kantaneena on antanut kaksoset, kaksi kertaa kantaneena keskimäärin 1,5 tai useamman kerran kantaneena yli 1,5 karitsaa vuonimista kohti ja painaa kohtalaisessa kunnossa vähintään 35 kg alle 2 vuoden ikäisenä (yli 2 v. yli 40 kg), sekä on antanut vuodessa tasaista, hienoa ja virheetöntä villa 2,0 kg, pesemättömänä.
4. Että pässi on vähintään yhden vuoden vanha ja syntyisin kantakirjavaatimukset täyttävästä emälampaasta ja painaa vähintään 45 kg alle kahden vuoden vanhana ja 55 kg yli kahden vuoden vanhana ja antaa tasaista, hienoa ja virheetöntä villa vuodessa 3,0 kg.

Lisäksi määritellään: Valioluokka V, Turkisluokka T.

KK-ARVOSTELUMITAT

1. rinnan leveys
2. rinnan syvyys
3. lanne
4. takaleveys
5. säkäkorkeus
6. kivesmitta
7. rungon pituus

- ulkomuodon ja villan kuvaus (tuontirodut), luonne
- arvoluokat rakenne, koko, villa (SS1 ja KK1), sikiävyys, karitsatuotos, päätellään suoraan kannassa olevista tiedoista

Paras tapa suorittaa arvostelu on kun eläin seisoo hyvin, on keritty ja rauhallinen.

SUOSAAREN TEXEL Jalostuslampola

www.suosaarentila.fi
040 565 3581
sarkka75@hotmail.com

Laadukkaita ja terveitä
Oxford Down -karitsoita
& jalostuspässejä
Oxford Down
-jalostuslampolasta.

www.woolenberg.com
info@woolenberg.com
+358 50 588 5399

f Sheep farm Woolenberg Oxford Down
#sheepfarmwoolenberg
@Woolenberg

Woolenberg
Lammastila Kouvossa

PUTKISALON DORSET

Myymme ultraäänimitattuja ja rakenne-
arvosteltuja dorset-jalostuseläimiä.

Tuotamme myös valmiita finndorset-
risteytysuuhia lihantuotantokatraisiin.

Susanna Nuutinen ja Mikael Westersträhle
p. 050 340 5130
www.putkisalo.fi

PUTKISALON KARTANO

JALOSTUSLAMPOLASTA
RAKENNEARVOSTELTUJA JA ULTRATUTTUJA
SUFFOLK-PÄSSEJÄ SIITOKSEEN

ANTTILA SUFFOLK
Juha ja Hannele Moisander
040 846 0524

SUOMENLAMPAAN JALOSTUSLAMPOLA

**LUOMU
MV1**

Ylä-Härkösen tila
puh. 040 667 9151
suomenlampaita@gmail.com

MYYDÄÄN

jalostuslampolan 90-päinen
suomenlammaskatras, MV1.
80 ruskeaa ja 10 mustaa
v. 2013–2017 syntyntä
APR-tukikelpoista uuhia.

Ulla ja Antti Mäkelä, Perho
Puh. 050 320 3680

APR-tukikausi päättyy 30.4.2020

NOITTAAN TILA

KAINUUNHARMASTEN
JALOSTUSLAMPOLA

Tohmajärvellä.

**Luomu.
MV1.**

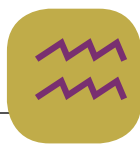
**Eläimet EUROP-
arvosteltuja.**

Lisätietoja
puh. 050 594 4050

Syrjälän Lammastila
Jalostuslampola
texel ja bluetexel

www.syrjalantila.fi
katja.sihvonen@surffi.net
044 554 7993

Pienmärehitijöiden tautiseuranta – Q-kuumeen esiintymistä on tärkeää seurata

Q-kuume on zoonoottinen tauti eli se voi tarttua eläimistä ihmisiin. Q-kuumetta esiintyy maailmanlaajuisesti. Tauti aiheuttaa eläimille luomista. Ihmisillä oireena on äkillinen kuume ja muita flunssan kaltaisia oireita. Taudin aiheuttaa Coxiella burnetii -bakteeri.

Teresa Skrzypczak,
erikoistutkija, Eläintautitutkimus,
Ruokavirasto, Helsinki, p. 040 489 3386

Q-kuume on kuvattu ensimmäisen kerran vuonna 1937 teurastamon työntekijöillä Queenslandissa, Australiassa. Silloin taudin aiheuttaja jäi kysymysmerkiksi ja tauti nimettiin sen mukaisesti: Query Fever (Q-kuume). Bakteerilla on itiömainen solumuoto, joka kestää erittäin hyvin kuivaa, säilyy pitkään ja pystyy leviämään ilmapölymukana.

Bakteeri voi aiheuttaa tautia monille eläinlajeille, kuten pienmärehitijöille, naudoille sekä villimärehitijöille. Tauti leviää suoraan eläimestä toiseen tai vertaimevien niveljalkaisten, kuten punkkien, välityksellä. Tauti aiheuttaa eläimille luomista sekä kuolleita tai heikkoja jälkeläisiä. Luomisen jälkeen eläin yleensä toipuu ilman jälkitauteja, mutta voi jäädä taudin oireettomaksi kantajaksi. Eläinpopulaatiossa, jossa tauti esiintyy jatkuvasti, taudinkuva on yleensä lievä (krooninen), ja luomista voi olla huomattavasti vähemmän kuin populaatiossa, johon tauti tulee uutena esimerkiksi ostoeläinten mukana.

Tarttuu ihmisiin

Tauti on zoonoosi eli se tarttuu eläimistä ihmisiin. Ihminen voi saada tartunnan suorassa kontaktissa sairaaseen eläimeen esimerkiksi synnytysavun yhteydessä. Luomisen yhteydessä eläin erittää erittäin runsaasti bakteereita. Kuivuessaan eritteet pölyävät ilmaan ja bakteeri leviää aerosoleissa.

Yleisimmin tartunta ihmisiin tapahtuu hengitysteiden kautta. Vuonna 2007 ja 2008 Hollannissa todettiin kaksi suurta Q-kuume epidemiaa ihmisillä.

Kuva: Jukka Tobiasson

Q-kuume aiheuttaa lampailla luomista. Ihminen voi saada tartunnan suorasta kontaktista sairaaseen eläimeen. Esimerkiksi luomisen yhteydessä eläin erittää erittäin runsaasti tautia aiheuttavaa Coxiella burnetii -bakteeria. (Kuvituskuva)

Alueella on paljon vuohitiloja ja aiheuttajaksi epäiltiin vuohitiloja, joissa oli paljon luomista. Taudin kroonisessa vaiheessa sairast eläimet voivat erittää bakteeria ulosteessa ja emätineritteessä.

Diagnoosi vaatii näytteenottoa

Tautia ei voi tunnistaa pelkästään oireiden perusteella. Diagnoosi vaatii laboratoriotutkimuksia ja perustuu vasta-aineiden toteamiseen eläinten veri- tai maitonäytteestä ja/tai bakteerin toteamiseen elin- tai maitonäytteestä.

Vuonna 2018 Ruokavirasto selvitti C. burnetii -vasta-aineiden esiintymistä suomalaisissa märehitijöissä. Pienistä märehitijöistä tutkittiin 871 verinäytettä 96 tilalta. Näytteet oli valittu satunnaisotannalla ja otettu teurastamoilta teurastuksen yhteydessä. Vuohitiloilta tutkittiin 7 yhteismaitonäytettä. Kaikki

vuohista otetut näytteet olivat negatiivisia. Yhden lammastilan kahdesta näytteestä todettiin Q-kuumevasta-aineita.

Edellisen kerran vastaava tutkimus tehtiin vuonna 2010. Silloin kaikki pienten märehitijöiden näytteet olivat negatiivisia ja vasta-aineita todettiin muutamassa nautakarjassa.

Q-kuumeen aiheuttamia luomista ei ole raportoitu Suomessa. Vuoden 2018 tutkimustulosten perusteella tautitilanne Suomessa on edelleen hyvä.

Nuorten viljelijöiden tuet

Tanhuanpään luomulammastila aloitti toimintansa tyhjältä pöydältä

Lauri Tolonen ja Tanja Niinimäki jättivät toimistotyöt ja ryhtyivät luomulampureiksi. Hyvän startin mahdollisti nuoren viljelijän aloitustuki ja sen myötä saatu korkotukilaina sekä varainsiirtoveron vapautus.

Teksti **Maija Pitkonen**,
Yritysasiantuntija,
ProAgria Etelä-Suomi ry
Kuvat **Tanja Niinimäki**

Maaseutuviraston mukaan 18 lammastilaa on saanut nuoren viljelijän aloitustuen kuluvalla ohjelmakaudella vuodesta 2015 lähtien. Suomessa on lammastiloja noin 1 400 kappaletta, joten aloitustukien määrä suhteessa tilojen määrään on matala, vain 1,28 % (vrt. lypsykarjatalous 4,3 %). Maatalouden heikko kannattavuus ja suuri työmäärä osaltaan vaikuttavat tilojen tulevien sukupolvien halukkuuteen jatkaa sukutilojen peräsimessä. Muutamia poikkeuksiakin on, ja välillä alalle tulee uusia yrittäjiä, jotka ostavat maatilan vapailta markkinoilta.

Helsingissä toimistouraa luoneet **Lauri Tolonen** ja **Tanja Niinimäki** päättivät ensimmäisen lapsen syntymisen jälkeen muuttaa takaisin maalle. Sopivaa maatilaa etsittiin kaikessa rauhassa, ja samalla Lauri opiskeli agrologi (AMK) tutkinnon Mustialassa. Idea lammastalouden harjoittamisesta heräsi jo aiemmin. Asioita selvittäessä kuitenkin tuli selväksi, että sopiva

koulutus ja kokemus ovat tarpeellisia. Sopiva maatila löytyi Ypäjältä ja tila siirtyi pariskunnan hallintaan aprillipäivänä 1.4.2018. Ensimmäiset kahdeksankymmentä ensikkouhutta muutti vanhaan lihakarjan pihattoon alle kuukauden kuluttua tilakaupasta.

Toimistotyöstä traktorin penkille

Tradenomin koulutustausta ja talouspuolen töistä kertynyt työkokemus ovat auttaneet yrittäjyyden alkutai-paleella. Neuvoja karikoiden välttämiseen on haettu kokeneilta lampureilta, ProAgriasta sekä viranomaisilta.

– Olen lukenut netistä monta kauhutarinaa lammastalouteen liittyen. Tästä syystä selvitan aina hyvissä ajoissa ennakkoon ELYn tai valvovan viranomaisen kanssa, jos suunnittelen esimerkiksi investointeja. Jos he eivät osaa vastata, on heidän velvollisuus selvittää asianlaita. Kun saatuja neuvoja noudattaa, niin välttyy ikäviltä yllätyksiltä, toteaa Lauri Tolonen.

Hyvän startin osaltaan mahdollisti

Tilan operatiiviset suunnitelmat ovat selvillä tulevalle kolmelle vuodelle. Tarvitavat investoinnit toteutetaan vaiheittain, tänä kesänä on vuorossa tilamyymälän kunnostus. Maa- ja kotitalousnaiset ovat antaneet neuvoa tiloille suoramyynnin ehdoista. ProAgrialla on koottu opas, "Minustako lihan suoramyymä?", jonka voit ladata ProAgrian nettisivuilta.

nuoren viljelijän aloitustuki, ja sen myötä saatu korkotukilaina sekä varainsiirtoveron vapautus.

– Korkotukilaina edesauttoi ulkopuolisen rahoituksen myöntämistä, sillä kolme ensimmäistä pankkia hylkäsi lainan, vaikka meillä oli omaa rahoitusta jopa 60 prosenttia tilan kauppahinnasta. Suurempi 35 000 euron nuoren viljelijän aloitustuki mahdollisti tärkeitä investointeja, varainsiirtoverovapaus 15 000 euroa toi veronpaukut. Yhteensä olemme saaneet 50 000 euroa tukea, joka menee suoraan tilan kehittämiseen, laskeskelee Lauri Tolonen summia yhteen.

Ensimmäinen toimintavuosi on edennyt liiketoimintasuunnitelman mukaisesti. Suuria yllätyksiä uudella kiinteistöllä ei ole tullut vastaan ja tilan myyjät sekä alueen maanviljelijäyhteisö ovat auttaneet käytännön asioiden haltuun ottamisessa kiittävästi.

Tuotantotiloja on kunnostettu pitkän vuotta lammastalouden tarpeita vastaavaksi.

– Olen tehnyt kaikki karsinarakenteet puusta, sillä niitä pystyy muokkaamaan ja se on edullinen materiaali. Esimerkiksi rakensin ruokintapöydälle uuden karsinarakenteen, joka osoittautui uuhille liian korkeaksi. Nyt sitä on madallettu. Samoin poikkirimoitukset olivat liian suuret, ja rehua valui karsinan puolelle pehkuun. Tästä aiheutui aivan turhaan hukkaa, mikä on erityisesti huonoina rehuvuosina suuri ongelma. Jos lampaat repii paa-lista neljäsosan maahan, sillä on suuri vaikutus rehukustannukseen sekä kannattavuuteen.

Hankintojen kanssa käytä malttia

Alusta saakka tulee olla tarkkana, ettei iske sokeus hankintoja tehtäessä.

– Mihinkään turhaan ei oltu bud-

Lauri Tolonen ja Tanja Niinimäki aloittivat lampureina tyhjästä ostamalla tilan Ypäjältä ja hankkimalla kahdeksankymmentä ensikkouhta. Neuvoja ja käytännön vinkkejä maatilainvestointeihin voi kysyä ProAgrian Investointipalvelusta, josta löytyy kokenut talousasiantuntija kumppaniksi investointien taloussuunnitteluun. Maatilan taloussuunnittelua on mahdollista tehdä myös niin sanottuna Neuvo 2020 -palveluna, jolloin maatilayrittäjälle jää palvelusta maksettavaa ainoastaan alv:n osuus.

Tilan kokonaistaloutta tasapainottaa Laurin muille tiloille tekemä kerintätyö. Kerintätyöllä saadaan maksettua esimerkiksi uusien nurmilohkojen perustamiset ja lannoitteet sekä juoksevia kuluja.

jetoitu rahaa, joten kaikkia hankintoja tehdessä mietin aina, kuinka paljon hyötyä on hankinnasta. Jo pienistä 10 euron lenkkiavainten hankinnoista kertyy vuoden aikana yllättävän iso summa. Varsinkin konehankinoissa tulisi käyttää tervettä järkeä. Jos uusi 20 000 euron arvoinen kylvökone nopeuttaa kylvämistä yhdellä päivällä, ei sitä ole mitään järkeä ostaa, ainaakaan tilanpidon alkutaipaleella. Seuraan budjettia kassabudjetin avulla,

silloin pystyy ajoittamaan hankinnat ja varmistamaan maksuvalmiuden pysymisen.

Maatilayrityksen kokonaistaloutta tasapainottaa kerintätyö, jota tehdään lammastiloille ympäri Suomea. Tavoitteena oli saada myytyä 3 000 lampaan kerintä vuodelle 2019. Puolet tavoitteesta on jo saavutettu, kun jo 1 500 lampaan kerintä on sovittuna keväälle. Kerintätyöllä saadaan mak-

KÄÄNNÄ

”ProAgrian lammassiantuntijat voivat tarjota tilalle apuna Lampaiden ruokinnan-suunnittelulaskuria (LAMRU). Sen avulla voidaan laskea optimaaliset rehujen määrät ja kustannukset lammastilalle.”

settua uusien nurmilohkojen perustamiset ja lannoitteet, sekä lisäksi saadaan katettua juoksevia kuluja yllättävän paljon.

Tanja on parhaillaan hoitovapaalla, ja suorittaa samalla muoti- ja tekstiilialan perustutkintoa. Koulutuksen tavoitteena olisi löytää uusia mahdollisuuksia villan ja taljojen hyödyntämiseen ja jatkojalostukseen.

Suunnitelmallisuus näkyy tilan johtamisessa

Operatiiviset suunnitelmat ovat selvillä jo tulevalle kolmelle vuodelle. Tarvittavat investoinnit toteutetaan vaiheittain.

– Tilamyymälän kunnostus tehdään kesällä 2019. Lisämaakaupan mukana tulleen vanhan sikalan muokkaamiseen haetaan investointitukea tämän vuoden aikana, ja kunnostustyö tehdään kesällä 2020. Vuosi 2021 käytetään lammaspihatton muokkaamiseen. Työn helpottamiseksi pihatton lattia valetaan samaan tasoon, seiniin puhkotaan lisää ikkunoita, vaikka rakennus täyttää jo luomukotieläinrakennuksen vaatimukset. Myös muita muokkauksia tullaan pihattoon ja sen ympäristöön tekemään. Pidän kirjaa muun muassa investointeihin liittyvistä asioista työhuoneeni seinällä olevalla valkotaululla muistilistan avulla. Se varmistaa, että asiat tulevat tehtyä ajallaan.

Operatiivinen suunnitelma on laadittu yhdelle paperille vuosikellon muotoon. Siitä näkee yhdellä vilkaisulla kaikki tärkeät päivät, joita ovat muun muassa tukihaun määräajat, kerinnän ajoittamiset, karitsointi- ja rehuntekoajat ja ostopanosten hankkimisen aikataulu.

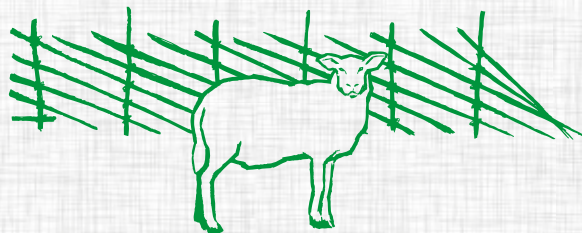
Kysyttäessä tulevaisuuden tavoitteita talouden osalta Lauri toteaa:

– Ensimmäisen kolmen vuoden ajan keskityn tilan pyörittämiseen ja toiminnan vakiinnuttamiseen. Lampola ja siihen liittyvät tuotantoprosessit muokataan toimiviksi. Myyntiverkoston rakentaminen on aloitettu hyvissä ajoin, ja syksyllä 2019 ensimmäistä kertaa teuraaksi lähteville karitsuille on pyritty löytämään jo ostajat. Vanhat ystävä- ja tuttavasuhteet sekä yllättävän monet vanhat työtoverit ovatkin jo olleet erittäin kiinnostuneita. Tavoitteena on maksaa lainoista kaksi kolmasosaa pois 10 vuoden aikana. Pitkän tähtäimen suunnitelma olisi noin 15–20 vuoden kuluttua olla EU-tuista riippumaton. Toki uudet investoinnit ja päähänpistot saattavat asiaan vaikuttaa.

Ainut alkuperäisen suunnitelman ulkopuolelta tullut hankinta on ollut 28,5 hehtaarin naapuritilan ostaminen. Uudet pellot tullaan siirtämään luomuun, mutta niille ei saa haettua luomutukea vuoden 2019 haussa. Toivottavasti luomutuotannolle löytyisi rahaa jatkossa.

MAAN PARHAISTA ANTIMISTA

LUOMU

JO VUODESTA 2005

MAITTAVAA LUOMUA LAMPAILLE

LAMMAS-TÄHTI 240 LUOMU BASIC

LAMMAS-TÄHTI KIVENNÄINEN

Maittava valkuaistiiviste luomulampaille

Rehu sisältää valkuaista ja lampaan tarvitsemia kivennäisiä, hivenaineita sekä vitamiineja, mutta siihen ei ole lisätty kuparia. Rehu sopii erinomaisesti täydentämään tilan omaa luomuviljaa.

- 40 kg:n säkeissä,
- 960 kg:n lavoina
- myös irtona
- 4,5 mm:n raekoko

Luomutuotantoon sopiva kivennäisrehu

Sisältää runsaasti lampaan tarvitsemia kivennäisiä, hivenaineita ja vitamiineja. Rehussa on korkea seleenipitoisuus, 40 mg/kg. Seleenin kokonaismäärästä 25 % on orgaanista seleeniä.

- 25 kg:n säkeissä
- 4,5 mm:n raekoko
- Sopii luomutuotantoon

KINNUSEN
TÄHTI
REHUT

Murrontie 2
91600 Utajärvi
p. 08 514 4700
www.kinnusentahdirehut.fi

Oma seos
Tilan yksilöllisiin
tarpeisiin

Lammasnurmi
Mehevä ja
maittäva

Aina jyvällä!

NATURCOM OY

92400 Ruukki, Puh. (08) 270 7200, (02) 762 6200

www.naturcom.fi

ÄLÄ ANNA LOISTEN
SYÖDÄ TULOSTA.

PALVELUT

- Sisäloistorjunta, papananäytteet
- Terveystenhuolto-ohjelma + TH-Digiassari
- Tiineysneuvonta ja uuhineuvolat
- Ongelmatilanteiden selvitykset
- Webinaarit lampolan terveysasioista

TILAUKSET: lammasmaailma.fi

Lammasmaailma Oy

Metsälammentie 20, 34130 Ylinen, info@lammasmaailma.fi

LAMMASLÄÄKÄRI: puh. 0600 306 627 (maksullinen)

Lammas
& vuohi

Palvelulomake netissä:
lammasyhdistys.fi/yhdistys/jasenasiat/

Ostamme kaikenikäisiä lampaista ja vuohia
teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkuu
ja tyhjiöpakkaus
myös rahtityönä

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. 0400 884 335
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

Lammasta lautaselle,
karitsaa kaikkiin
keittiöihin

Ostamme sekä
teemme rahtityötä.

Tilateurastamo Kouvolaassa

www.muhniemenlahtivaja.fi
puh. 040 578 6317

Reagoi karitsaripuliin

Karitsa kärsii ripulista ja levittää sitä helposti edelleen. Ripuloiva karitsa kasvaa heikosti, sen kasvatusaika pitenee, osa sairastuneista jää räpäleiksi eikä koskaan kasva kunnon teuraseläimiksi. Karitsaripuliin pitää reagoida nopeasti.

Pahimmillaan ripuli voi aiheuttaa suuret tappiot lammastilalla. Eräällä tilalla yksittäiset karitsat sairastuivat ripuliin. Mitään toimenpiteitä ei heti tehty. Ripuloivia ei eristetty eivätkä ne saaneet elektrolyyttiliuosta lisänesteenä. Taudinaiheuttaja levisi karsinassa ja muutamien viikkojen kuluessa noin 70 prosenttia karitsoista ripuloi. Pahiten sairastuneista osa kuoli, osalla kasvu pysähtyi hetkeksi lähes kokonaan. Kaikilla sairastuneilla kasvatusaika piteni huomattavasti.

Seuraavana talvena lampolassa oli ahdasta. Sekä rehua että kuivikkeita kului entistä enemmän. Teuraat olivat heikkotasoisia ja laatuluokiltaan alhaisia. Tappiot kesän taudinpurkauksesta olivat huomattavat. Näistä syistä jo ensimmäisiin oireileviin pitää reagoida nopeasti.

Eristä sairaat ja huolehdi nesteen saannista!

Eristä sairaat karitsat emoineen ja sisaruksineen terveistä, sillä sairaat erittävät ympäristöön taudinaiheuttajia ja tartuttavat muut. Eristäminen helpottaa sairaiden hoitoa ja tarkkailua. Ripulin tärkein hoito on nestehoito. Ripulijuomana suositeltavia ovat kaupalliset elektrolyyttijauheet, joissa voi olla lisäksi pektiiniä ja glukoosia. Ripulissa eläin menettää suoloja, joten elektrolyytit ovat tarpeen, pektiini kiinteyttää ulostetta ja glukoosista karitsa saa energiaa.

Ripulijauheita saa maatalouskaupoista tai apteekkeista. Luomutilalla muista tarkistaa valmisteiden luomukelpoisuus. Valmisteita kannattaa ostaa varastoon jo ennen karitsointikautta. Liuosta tarjotaan karitsoille vapaasti heti ripulioireiden ilmaannuttua. Heikoimpia täytyy juottaa. Vakavimmin oireilevat karitsat tarvitsevat eläinlääkärin hoitoa.

Muista näytteenotto – uloste-näytteet ja raadonavaus

Ole yhteydessä eläinlääkariin heti, kun karitsoita sairastuu. Eläinlääkäri kertoo toimenpiteet, joilla päästään diagnoosiin, miten sairastuneet hoidetaan ja tulevat tapaukset ehkäistään. Älä lääkitse karitsoita omin päin. Lampaille ei saa käyttää ihmisten tai lemmikkieläinten lääkkeitä eikä lääkkeitä saa lainata toiselta lampurilta. Lähes kaikki lampaille käytettäväksi hyväksytyt lääkkeet ovat reseptivalmisteita eli niitä saa vain eläinlääkäriltä tai apteekista eläinlääkärin reseptillä. Pidä yllä kotimaisten lammastuotteiden hyvää mainetta noudattamalla lainsäädäntöä – säännösten taustalla on elintarviketurvallisuus.

Karitsaripulin syyn selvittämiseksi sekä ulostenäytteet että raadonavaus voi olla tarpeen. Lähetä heti taudin alkuvaiheessa 3–6 ripuloivan ja lääkitsemättömän karitsan yksilönäytteet laboratorioon tutkittavaksi. Tarkemman diagnoosiin päästään, jos 1–2 tyypillisin oirein sairastunutta, lääkitsemätöntä karitsaa lopetetaan ja lähetetään raadonavaukseen. Kirjaa läheteeseen eläinten ikä, sairastuneiden määrä, oireet ja olosuhteet (lampolassa / laitimella / emon alla / vieroitettu). Muista kirjata läheteeseen hoitavan eläinlääkärin yhteystiedot.

Ripulien ehkäisyssä perusasioilla on tärkeä merkitys

Kaikki alkaa uuhesta: mitä terveempi ja paremmin ruokittu uuhi, sen elinvoimaisemmat karitsat! Varmista vastasyntyneiden ternimaidon saanti. Runsas kuivittaminen karitsointiaikana vähentää taudinaiheuttajien määrää ja pitää utareen puhtaana, jolloin karitsat eivät joudu imemään likaisia vetimiä.

Mitä väljemmissä tiloissa ja pienemmissä ryhmissä karitsoineet uuhet ovat, sitä vähemmän tartunto-

Karitsaripuliin pitää reagoida nopeasti. Ripuloiva karitsa kasvaa heikosti, osasta sairastuneista ei koskaan kasva kunnon teuraseläintä vaan ruho jää laihaksi.

ja tapahtuu vanhemmilta karitsoilta nuoremmille. Suuri eläintiheys ja pitkään jatkuva karitsointiaika lisäävät tartuntoja eri-ikäisten karitsoiden välillä. Vastaavasti ternimaidon puute ja eläinten kokema stressi heikentävät vastustuskykyä. Vieroituksen aikaisen stressin vähentämiseksi jätä karitsat tuttuun ympäristöön ja siirrä uuhet pois.

Karitsointien alkaessa sulje ympärivuotiset jaloittelutarhat pois käytöstä, sillä tarhat ovat tartunnan lähde pienille karitsoille. Laidunkauden alkaessa edellisen kesän ulosteesta puhdas aloituslaidun takaa hyvän alun emoilta ja karitsoille. Näin ennaltaehkäiset riskiä sairastua sekä kokkidien että sisäloisten aiheuttamaan ripuliin.

Sairaat karitsat erittävät ympäristöön taudinaiheuttajia. Taudin leviämisen estämiseksi sairaat karitsat emoineen ja sisaruksiin tulisi eristää muista. Eristäminen myös helpottaa sairaiden tarkkailua ja hoitoa.

VÄLTÄ KARITSARIPULIT

1. Kaikki lähtee uuhesta. Muista uuhien tuotantovaiheen mukainen ruokinta ja hyvinvointi.
2. Puhdas uuhi, puhdas karitointikarsina. Ternimaitoa heti syntymän jälkeen.
3. Karitsoinnin alkaessa sulje jaloittelutarhat pois käytöstä tartuntavaaran vuoksi.
4. Ulostee ei saa liata juoma- ja ruokintapaikkoja eikä niiden ympäristöä.
5. Vältä isoja emo- ja karitsaryhmiä
6. Samaan ryhmään vain saman ikäisiä karitsoita emoineen.
7. Eristä sairaat karitsat emoineen nopeasti muusta ryhmästä.
8. Ripuloiva karitsa tarvitsee nestettä, elektrolyyttejä ja glukoosia.
9. Ole yhteydessä eläinlääkäriin jo ongelman alkuvaiheessa. Ottakaa ulostenäytteitä ripuloivista karitsoista ja lähettäkää tutkittavaksi. Diagnoosi varmistamiseksi lähettäkää lopetettu karitsa raadonavaukseen.

Kirjoittajat

Miia Kontturi

tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon erikoiseläinlääkäri, työskentelee Ruokavirastossa, Eläinten terveyden- ja lääkitsemisen yksikössä.
miia.kontturi@ruokavirasto.fi

Eeva Mustonen

tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon erikoiseläinlääkäri ELT, työskentelee Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen osastolla Mäntsälässä.
eeva.mustonen@helsinki.fi

Johanna Rautiainen

eläinlääketieteen lisensiaatti, työskentelee Lammasmaailma Oy:n asiantuntijaeläinlääkärinä. info@lammasmaailma.fi

Lisää lukemista karitsaripuleista:

Lammas ja vuohi 1/2018 Ruuansulatuskanavan sukkulamato-tartuntojen hallinta lampailla

Lammas ja vuohi 2/2018 Karitsan kokkidioosi on monisytytauti

Lammas ja vuohi 4/2018 Ripuloivat karitsat kasvavat huonosti

Tarjolla keskeiseltä paikalta **erinomainen** luonnonläheinen **tila** vaikkapa **lampaiden ja vuohien** kasvatukseen!

Upea 1 000 m² maneesi sekä hieno omakotitalo n. 213 m² ja muita piharakennuksia. Kokonaisuus sopii moneenkin käyttötarkoitukseen!

KATSO TARKEMMIN:
etuovi.com KOHDE 9962531

RETRONIK

lammaskalusteet

- pyöröpaalihäkit
- heinärit ja seinärit
- käsittelyaidat
- hoito-/eläinportit
- juomakupit + suojakaaret
- stopparit + rännityslaitteet
- ruokintakourut (muovi tai metalli)

Katso video www.retronik.com

Raija 040 7022 162, Reino 050 521 0082
rareko105@gmail.com

Puh. 040 524 9629
Lyötiläntie 449, 47540 LYÖTILÄ

REHU-ÄSSÄ OY

- **LAMMASKIVENNÄISIÄ** myös luomutuotantoon hyväksytyt.
- **NUOLUKIVET** myös luomutuotantoon hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY
PUH: 06 344 4433
FAX: 06 344 4432
email: rehuassa@rehuassa.fi

Suomalainen villa hyötykäyttöön

Muovi aiheuttaa yhä enemmän ongelmia. Etenkin mikromuovista aiheutuvat ongelmat ovat viime aikoina nousseet pinnalle. Villa on luonnonmateriaali, josta irtoaa ainoastaan luonnossa hajoavia kuituja. Vaateteollisuudessa suomalaista villaa käytetään harmillisen vähän.

Teksti **Irene Sikanen**,
agrobiopiskelija
Savonia-ammattikorkeakoulu

Irene on kirjoittanut opinnäytetyön villan laadun parantamisesta, jonka pohjalta on tehty Villaketju kuntoon -opas. Oppaan tarkoituksena on lisätä lampureiden tietoutta laadukkaasta villasta. Osana opasta on myös jatkojalostajien kriteerit, jotta tuotetaan villaa jolle on kysyntää.

Tekokuituiset vaatteet, kuten esimerkiksi tekniset urheiluvaatteet ja fleece, sisältävät paljon mikromuovia. Mikromuovia irtoaa vaatteista pesun yhteydessä ja se voi ajautua vesistöihin viemäriverkoston kautta. Luonnonkuiduista, kuten villasta, ei kuitenkaan irtoa mikromuovia, koska ne ovat luonnossa hajoavia kuituja. Villavaatteiden ekologisuutta lisää myös se, että niitä ei tarvitse pestä usein, tuuletus riittää puhdistukseksi. On kuluttajavalintakysymys, mitä materiaalia maailmassa suositaan eniten.

Suomessa vaateteollisuudessa suomalaista villaa käytetään vähän. Ongelmana on se, että ihmisillä on ennakkoluuloja villaisista vaatteista. Villavaatteita pidetään kutittavina, karheina ja huonosti kulutusta kestävinä.

Suomessa villaa syntyy paljon, mutta sen jatkojalostaminen on vähäistä muun muassa ennakkoluulojen ja liian kalliiden kustannusten vuoksi, joten villa ei päädy markkinoille ja siksi sitä ei käytetä. Noin puolet Suomessa tuotetusta lampaanvillasta päättyy hävitettäväksi. Raakavillasta saatava hinta ei aina kata edes kerintäkustannuksia.

Kuva Anna Kujala

Irene Sikanen on opinnäytetyössään paneutunut suomalaisen villan laadun parantamiseen. Suomessa raakavillasta saatava hinta ei aina kata edes kerintäkustannuksia. Suomenlampaan villasta ollaan kuitenkin kiinnostuneita ulkomailla asti. Suomessakin villalankojen menekki on hyvä ja siksi tänne kuljetetaan ulkomailta halvempaa villaa.

Suomenlampaan villasta ollaan kuitenkin kiinnostuneita ulkomailla asti. Suomessakin villalankojen menekki on hyvä ja siksi tänne kuljetetaan ulkomailta halvempaa villaa.

Ulkomaalainen villa ei ole yleensä eettistä tai ekologista. Kuluttajan on hankala selvittää ulkomailta tuoduista villoista tuotettujen tuotteiden alkuperää. Esimerkiksi Australiassa merinolampaiden ongelmana ovat loiset, joita kerääntyy lampaiden ihopoiuihin. Tämän takia siellä käytetään

voimakkaita ulkoloismyrkkyjä. Lisäksi yleinen tapa vähentää loiskärpästen munimista on tehdä mulesing-toimenpide nuorille lampaille. Siinä lampaan peräaukon ympäriltä leikataan ihoa pois ja tilalle syntyy arpikudosta, johon kärpäset eivät muni. Mulesing on kielletty Uudessa-Seelannissa sekä Euroopassa. Suomen lainsäädäntö eläinten kohtelusta ja kemikaalien käytöstä on tiukka. Pienten tilakokojen ansiosta lampaiden hoito on yksilöllisempää kuin suurilla tiloilla ulkomailla.

Monet tekijät vaikuttavat villan laatuun

Villaan vaikuttavat monet tekijät. Näihin tekijöihin voidaan vaikuttaa esimerkiksi jalostamalla, sillä villaominaisuudet periytyvät helposti. Laatuun vaikuttaa myös ruokinta, sillä puutteet tulevat ensimmäisenä ilmi villassa. Lisäksi ulkoiset tekijät, kuten kuivittaminen sekä lampolan rakenteet ja olosuhteet, vaikuttavat villaan. Jatkojalostusta mietittäessä villan laatu on tärkein ominaisuus. Sen takia on tärkeää huolehtia laatuun vaikuttavista tekijöistä, jotta villa olisi mahdollisimman laadukasta. Näin jatkojalostettavasta villasta saadaan laadukkaita tuotteita.

Kerinnän oikea ajankohta keväällä ja syksyllä mahdollistaa mahdollisimman puhtaan villan. Lisäksi kerintään tulee valmistautua huolella. Lampaat

voidaan lajitella ryhmiin villan laadun mukaan jo ennen kerintää. Tämä toimii parhaiten suurissa katraissa. Villat voidaan myös lajitella kerinnän jälkeen, mikä sopii paremmin pienemille katraileille. Huolellisella lajittelulla nostetaan villan arvoa.

Villat voidaan jakaa ykkösluokkaan, kakkosluokkaan sekä roskavillan. Nämä ovat villan lajitteluluokat karkeasti jaoteltuna. Villa lajitellaan lisäksi laadun, värin ja rodun mukaan. Lisäksi villa voidaan lajitella tarkemmin hienousluokan ja tasaisuuden mukaan. Karitsoiden villat voidaan myös keritä erikseen.

Kerityt villat säilytetään paperisissa pusseissa, pahvilaatikoissa tai suursäkeissä. Isommat erät voidaan myös paalata. Villojen tulee olla kuivia, jotta ne eivät homehdu säilytyksessä.

Lajiteltuna ja roskattomana kehräämään

Löytyneiden tietojen, pienkehrääjien kyselyn vastausten ja Pirtin kehräämön haastattelun tulosten perusteella villan lajittelu nousi tärkeimmäksi toimenpiteeksi, jolla lampuri voi parantaa villasta saamia tuloja.

Roskattomuus oli toinen asia, mitä arvostettiin paljon. Löytyneiden tietojen perusteella kiinnittämällä huomiota lampolan olosuhteisiin, ruokintamenetelmiin ja kuivitusmenetelmiin voidaan vaikuttaa villan puhtauteen.

Myös jalostusvalinnoilla vaikutaan villaan merkittävästi ja siksi on tärkeää valita mahdollisimman hyvän villan omaavia lampaita jalostukseen.

Lähteet:

Haakana, Tuomas: "Suomenlampaan villan arvot ovat samanlaiset kuin merinovillan". *Etelä-Suomen Sanomat*, 11.7.2018.

Haaksluoto, Milja: "Suomalaisista villaa hävitetään, koska se on arvotonta" – villapaidoissa piilee ongelma, jota harva tulee ajatelleeksi". *Ilta-lehti*, 22.11.2018

Hinkula, Emma: "Vaatekaapistasi voi löytyä yllättävä ympäristön saastuttaja – tek-niset kerrastot ja fleece pahimpia mikro-muovin lähteitä". *Yle*, 16.1.2018

Lammasyhdistys s.a.: "Villan kerintä ja lajittelu", verkkojulkaisu, 3.10.2019

Nurmi, Anniina: "Ekologinen villa". *Vihreät vaatteet*, verkkojulkaisu 2009.

Valta, Laura: "Puolet suomalaisesta lampaanvillasta päättyy roskeen samalla, kun Suomeen tuodaan villaa ulkomailta". *Yle*, 1.11.2019

Virtuaalilylly s.a.: "Kerintä", verkkojulkaisu

OSTETAAN
karitsaa / lammasta ympäri Suomen

Hyvään hintaan!
Luomuhyväksyntä

puh. 010 229 1021, Orimattila
www.vainionteurastamo.fi

FINNSHEEP-PÄIVÄ 10.10.2019, KANGASALA ILKON KURSSIKESKUS

ProAgria Etelä-Suomi,
Lihastilan Säätiö ja
Finnsheep ry järjestävät
päivän ja Fleece-kilpailun.

AIHEINA suomenlampaan
historia ja perimä, ulkomaan-
vientti sekä lammastilan
hallittu lääkkeiden käyttö
Fleece-kilpailu 2019.

LISÄTIETOJA Kaie Ahlskog
p. 0400 731 811, kaie.ahlskog@proagria.fi
tai Finnsheep ry:n fb-sivut

Kasvivärjäystä ja lampaiden kauneuskilpailuja

Sheep & Wool Festival kokoaa lampurit ja käsityöläiset USA:n Marylandiin viikoksi.

Teksti ja kuvat **Hanna Vires**

Sheep & Wool -festivaali on vuodesta 1973 alkaen vapaaehtoisvoimin järjestetty monipuolinen ja suuri tapahtuma toukokuun alussa. Tapahtuma alkaa käsityöläisten työpajoilla ja päättyy kaksipäiväiseen festivaaliin Marylandin West Friendshipissä.

Festivaalin tarkoitus on edistää yleisön tietämystä lampaista ja villasta.

Työpajoja oli tarjolla yli 40, joista itse valitsin päivän kestävät työpajat, joissa värjättiin kasviväreillä villalankoja ja ommeltiin käsin lampaannahkaa. Työpajatarjonnasta löytyi aloittelijoille ja edistyneemmille tekijöille sopivia pajoja, muun muassa huovutusta, kudontaa, kehräämistä, neulomisesta, värjäystä.

Työpajojen lisäksi festivaaleilla oli kerintä- ja kehruudemoja, lammasnäyttelyitä, työkoiranäytöksiä, käsityökilpailuja, viihdettä ja ruokaa,

ohjelmatarjontaa – jokaiselle jotakin.

Mukana oli yli 800 lammasta, 275 myyjää ja noin 20 000 festivaalivierasta.

Vierailu festivaaleilla oli elämys. Kiitos somen, josta tapahtuman löy-

sin ja siltä istumalta sain idean lähteä lomamatkalle Marylandiin.

Ehkäpä näemme jonain päivänä myös Suomessa omat Sheep & Wool Festivaalit?

Aidan toiselta puolen – lammasaiheisia kuulumisia maailmalta

KOONNUT Silja Alamikkotervo, Terhi Torikka

Palstalle kootaan lammас- ja vuohiaiheisia uutisia ja kuulumisia ulkomaisista lähteistä.

ISO-BRITANNIASSA 1,4 MILJOONAN EURON MENETYKSET KOIRIEN RAATELEMISTA KOTIELÄIMISTÄ

Iso-Britanniassa on tullut suureksi ongelmaksi se, että vapaana pidetyt koirat käyvät jahtaamassa ja raatelemassa kotieläimiä. Vaikka koira ei pääsisikään raatelemaan eläimiä, voi se kuitenkin jo pelkästään jahtaamalla aiheuttaa mittavia vahinkoja esimerkiksi uuhien keskenmenoina.

Vakuutusyhtiöiden mukaan noin 87 prosenttia koiranomistajista ulkoiluttaa koiriaan maaseudulla ja 60 prosenttia antaa koiriensa olla irti hihnasta. Kyselyn mukaan jopa kuusi prosenttia maan koiranomistajista myöntää, että heidän koiransa on päässyt vapaana ollessaan jahtaamaan laiduntavaa karjaa. Vaikka vakuutukset korvaisivatkin uusien eläimien hankinnan, ei se kuitenkaan korvaa vuosia jatkunutta jalostustyötä, jota raadeltujen eläinten eteen on tehty.

Maan maanviljelijöiden liitto on alkanut jakamaan viljelijöille kylttejä, joiden avulla koiranulkoiluttajille voidaan kertoa laiduntavasta karjasta, ja kehoitetaan ilmoittamaan kaikista havainnoista viljelijälle tai poliisille, jotta koiranongelma saataisiin hallintaan.

Farminguk 04/2019

LAMPAISTA OPPILAITA RANSKALAISEEN KOULUUN

Ranskalainen ala-aste on päätynt erikoiseen ratkaisuun välttääkseen yhden koululuokan sulkemisen oppilaspulan vuoksi. Koulu päätyi rekisteröimään viisitoista lammasta koulunsa oppilaiksi sen jälkeen, kun vanhemmat esittivät huolensa oppilasmäärien vähenemiseen.

Alle 4 000 asukkaan pikkukylässä Alppien juurella olevassa koulussa oltiin vaarassa joutua sulkemaan yksi koulun 11:stä luokasta, sillä koulun oppilasmäärä oli laskenut 266:ta oppilaasta 261:een oppilaaseen. Ratkaisuna pulmaan paikallinen maanviljelijä toi koululle noin 50 lammasta, josta yhteensä 15 rekisteröitiin koulun oppilaiksi syntymätodistusten perusteella. Oppilaiksi otettujen lampaiden nimet olivat muun muassa Baa-bete ja Saute-Mouton.

Kaupunginjohtaja on virallisesti hyväksynyt lampaiden ottamisen koulun oppilaiksi. Yksi idean takana olevista vanhemmista kommentoi, että nykypäivänä Ranskan koulujärjestelmässä kaikki on kiinni oppilasmäärästä, mutta lisäämässä lampaat koulun oppilaiksi, ei ole enää vaaraa yhden luokan sulkemisesta.

Independent 05/2019

UUSI TEKNOLOGIA MAHDOLLISTAA TARKAN LOISLÄÄKITYKSEN

Iso-Britanniassa pyritään parantamaan loislääkityksen tehoa sillä, että käytetään uusinta teknologiaa avuksi ulosteessa olevien loisten munien määrän laskemiseen. Ainoastaan tarpeen mukainen lääkitys hidastaa loisten lääkeaineresistenssin kehittymistä ja säästää rahaa, kun turhia lääkityksiä ei enää tehdä.

Lammastilallisista jopa 94 prosenttia on ilmoittaneet havainneensa loisten resistenssiä valkoisiin matolääkkeisiin (1. ryhmän matolääkkeet), ja nyt loisten resistenssiä myös 2. ja 3. tyypin matolääkkeisiin on alettu havaita Iso-Britanniassa.

Uuden teknologin ansiosta on mahdollista saada ulostenäytteiden tulokset lähessaman tien, joten ripulia havaittuaan tilallisen ei enää kannata ryhtyä madottamaan ennalakoivasti varmuuden vuoksi, kun hän olettaa ongelmien johtuvan sisäloisista. Usein ongelma voi todellisuudessa johtua esimerkiksi kivennäisaineiden puutteesta, jolloin madotus olisi pelkästään rahan- ja ajanhukkaa.

South West Farmer 05/2019

UUDESSA-SEELANNISSA ON PERUSTETTU KERITSIJÖIDEN AMMATTILIITTO

Muutamien viimeisten vuosikymmenien ajan Uudessa-Seelannissa on kärsitty villan hinnan laskusta ja keritsijöiden vähenevästä koulutuksesta. Tämän takia villan kanssa työskentely houkuttelee maassa yhä harvempia. Manawatu Shearing Limited on liittynyt osaksi First-ammattijärjestöä, minkä kautta se haluaa taata työntekijöilleen kohtuulliset palkat sekä ottaa heidät paremmin huomioon päätöksenteossa.

Sopimus kattaa tällä hetkellä vuodenajasta riippuen 30–90 työntekijää, mutta myös muiden kerintäyritysten toivotaan liittyvän ammattijärjestön jäseniksi. Liittymisen kautta halutaan päästä paremmin vaikuttamaan kerintätyöhön liittyviin epäkohtiin kuten erisuuruisiin palkkoihin, epäreiluun työajan mittaamiseen, työsopimusten puuttamiseen, virheelliseen verotukseen, lomarahojen maksamattomuuteen ja suosituksia alhaisempiin palkkoihin.

Scoop Busines 05/2019

Kokonainen varraslammas kesäjuhliin

Näyttävä ja herkullinen perinteiseen balkanilaiseen tapaan valmistettu varraslammas on yllättävän yksinkertainen valmistaa.

Vida Kleut-Masnikosa

Balkanin alueella lampaita on perinteisesti kasvatettu maidon ja villan takia ja siksi lampaan liha ei ole ollut arkiruokaa vaan harvinainen ja arvostettu juhlaruoka. Nykyisin lampaita kasvatetaan myös lihaksi ja lampaanlihaa käytetään arkisempienkin ruokalajien raaka-aineena.

Kroatiassa, kuten myös synnyinseudullani Medakissa vanhan ohjeen mukaan paistettu varraslammas on edelleen suku- ja kyläjuhlien kohokohta. Paahtamalla kypsynyt liha on kauttaaltaan pehmeää ja maukasta, mutta vatsaontelon kiinnittämiseen käytettyjä etukoipia pidetään erityisen herkullisina ja ne varataankin juhlien sankarille tai muuten arvostetulle henkilölle.

Aitoa makua

Lammas maustetaan ainoastaan suolalla, jota menee yhteen ruhoon noin 500 grammaa. Mikäli lihan valmistus aloitetaan heti teurastuksen jälkeen, voidaan käyttää karkeaa suolaa, jää-

Kuvat (s. 42): Vida Kleut-Masnikosan arkisto

Madekin seutu on ilmastoltaan viileämpi kuin 1 757 metriä korkean Velebit-vuoren takana oleva Dalmatian rannikko.

Ruho sidotaan rautalangalla. Selkäpuolella puupala asetetaan rautalangalle ja lihan väliin, maha- ja vatsaontelo suljetaan etukoivilla ja rintaontelo rautalankaompeleella.

Kypsään lihaan tehdystä viillosta ei valu lihasnesteitä.

dytetyn lihan suolaamiseen käytetään hienoa. Vartaina käytetään perinteisesti käsikäyttöisiä vartaita, mutta nykyään myös sähköllä toimivia on saatavilla.

Valmiit grillihiilet käyvät paistamiseen mainiosti. Palavat hiilet asetetaan vartaan etu- ja takaosaan eikä aivan vartaan alle, ettei lammas kypsy liian nopeasti. Keskikohdalle ei laiteta hiiliä ollenkaan, koska ohutlihainen keskiosa kypsyy nopeasti. Kylmällä säällä paistopaikka suojataan esimerkiksi seinällisellä pressukatoksella, että hiiloksen lämpö pysyy riittävänä.

Huoneenlämpöisen lihan kypsymiseen menee reilu tunti per 10 kilogrammaa, esimerkiksi 30 kilon painoinen ruho kypsyy 3–3,5 tunnissa. Kyp-

Kuvat (s. 43): Merituuli Hemilä

Liha saa jäähtyä puolisen tuntia ennen paloittelua.

Liha leikataan annospaloiksi tarjolle.

syiden voi tarkistaa tekemällä veitsellä syviä viiltoja paksuimpiin kohtiin, kypsästä lihasta ei valu lihasnestettä. Tai vaihtoehtoisesti työntämällä etujalkaa, jolloin kypsyyden merkinä lapaluun nivel loksahda.

Varraslampaan valmistus

1. Lamma kiinnitetään vartaaseen ennen suolausta. Ensimmäiseksi leikataan etujalat polvinivelen kohdalta ja jätetään ne odottamaan mahan sulkemista varten.

2. Ruho kiinnitetään rautalangalla niskasta ja selkärangasta vartaaseen. Selkärangan ja vartaan väliin laitetaan puupalat, jotka estävät rautalangan uppoamisen kypsän lihan läpi.

3. Takajalat vedetään vartaan yli ja kiinnitetään rautalangalla.

4. Mahaan tehdään pari viiltoa, joiden läpi pujotetuilla etujaloilla suljetaan maha. Mikäli rintalasta on auki, se suljetaan rautalangalla ”ommellen”.

5. Reisien sisäpuolille, etujalkoihin ja rintaan tehdään viillot, joihin laitetaan

suolaa. Ruho suolataan huolellisesti kauttaaltaan vartaaseen kiinnittämisen jälkeen.

6. Varrasta pyöritetään kypsymisen aikana.

7. Kypsä lamma saa vetäytyä puolisen tuntia ennen paloittelua.

8. Ruho leikataan suurehkoiksi paloiksi ja tarjoillaan leivän ja salaatin kera.

Kiitokset Herrakunnan Lammak Oy:lle mahdollisuudesta valmistaa synnyinseutuni perinneresepti Suomessa.

LAMMAS- JA VUOHIKERHOT

1. Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y., siht. ja rahastonhoitaja, Sanni Kaitamäki, puh 040 717 7116, sanni.kaitamaki@gmail.com
2. Keski-Pohjanmaan Lammaskerho, siht. Leila Niemelä, Niemeläntie 41, 68230 Lohtaja, puh. 040 570 1599
3. Keski-Suomen Lampurit, pj. Mari Seppälä, Tarvajärventie 253, 42100 Jämsä, 040 824 1518, mari.seppala@hotmail.com
4. Kymenlaakson Lampurit, www.facebook.com/Kymenlaaksonlampuritry, pj Maija Knuuttila, Ahviontie 260, 46960 Muhniemi puh. 040 575 8848, maija-knuuttila@outlook.com. Siht. Marja Jalo, marja.jalo@proagria.fi, puh. 040 572 8387
5. Lapin Lampurit r.y., siht. Petri Leinonen, Mäkkierintie 9, 95520 Tornio, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi
6. Pirkanmaan Lammaskerho, pj. Ira Hellsten, ira.hellsten@kurjentila.fi, puh. 041 528 9672
7. Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho, siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421
8. Pohjois-Karjalan Lampurit, siht. Eila Pennanen, puh. 050 361 4144 pk.lampurit@gmail.com, www.pohjoiskarjalanlampurit.blogspot.fi, www.facebook.com/PohjoisKarjalanLampurit
9. Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team, siht. Niina Lohva, Kulvemäentie 164, 74230 Salahmi, niina.lohva@kiuruvesi.fi
10. Satakunnan Lammaskerho, siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73, 27150 Eurajoki, puh. 044 3124 272, http://satakunnanlammaskerho.blogspot.com/, https://fi-fi.facebook.com/SatakunnanLammaskerhoRy/
11. Suur-Savon Lampurit r.y., pj. Kirsi Vertainen, Levänomaisentie 648, 51820 Hatsola, puh. 040 590 6959
12. Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Färfarmare r.f., siht. Mikko Idlax, idlaxgard@gmail.com
13. Varsinais-Suomen Lammaskerho, siht. Terhi Oinonen, Hanhijoentie 6, 21540 Preitilä, puh. 0400 881 956, terhi.oinonen@kolumbus.fi
14. Ålands Färfarvelsförening r.f., ordf. Mia Söderdahl, c/o Babbi Söderdahl, Sjöbagavägen 71, 22 150 Jomala, alandsfaravel@gmail.com
15. Österbottens svenska färförening r.f., ordf. Josefin Norrback, josefinnorrback@hotmail.com, sek. Daniel Englund, daniel.englund95@gmail.com
16. Suomen Vuohiyhdistys r.y., pj. Jonna Ukkola, Loppi, 040 757 3757, jonna.ukkola@outlook.com, siht. Markus Koivisto, Kihniö 050 463 5354, koiviston.tila@hotmail.com

Suomen Lammasyhdistys ry

Lammastalouden puolesta jo vuodesta 1918

- Lammas & vuohi -lehden julkaiseminen
- Tiedotus ja edunvalvonta
- Yhteydet muihin järjestöihin
- Jalostusvaliokunnan nimittäminen
- Lammaskerhojen ja lampureiden yhdysside

Jäseneksi Suomen Lammasyhdistykseen?

Jäsenmaksu 2019

VARSINAINEN JÄSEN: 79 €/v, kahdessa erässä maksettuna 2 x 45 €, sis. Lammas & vuohi -lehden
OPISKELIJA- TAI ELÄKELÄISJÄSEN: 50 €/v, sis. lehden
PERHEJÄSEN: 30 €/v, ei lehteä
LEHTIJÄSEN: 79 €/v
KANNATAJAJÄSEN TAI -HENKILÖ: 30 €/v, ei lehteä
YRITYS TAI YHTEISÖ: 300 €/v, sis. lehden

Liity jäseneksi lähettämällä sähköpostia osoitteeseen:

marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi tai käyttämällä sähköistä palvelulomaketta <https://lammasyhdistys.fi/yhdistys/jasenasiat/>

Lammas & vuohi -lehti

- Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu, ilmestyy 5 kertaa vuodessa
- Ainoa lammastalouden lehti Suomessa
- Sisältää ajankohtaista tietoa lampureille ja lammastaloudesta kiinnostuneille
- Neuvonnallinen ammattilehti, kirjoittajina parhaat asiantuntijat sekä käytännön osaajat
- Poimintoja ulkomaisista tutkimuksista ja artikkeleista

Lehden uusi
sähköpostiosoite
[lammaslehti@
gmail.com](mailto:lammaslehti@gmail.com)

Kesken vuotta
liittyville lähete-
tään alkuvuoden
lehdet postitse!

ANNA MEILLE PALAUTETTA!

Hyvä Lammasyhdistyksen jäsen, tule mukaan kehittämään yhdistyksen toimintaa ja Lammas & vuohi -lehteä!

Anna meille palautetta – ideoita, juttuaiheita, risuja ja ruusuja – sähköisellä palautelomakkeella:
<https://lammasyhdistys.fi/yhdistys/palautelomake/>